

На основу члана 45. став 1. Закона о дивљачи и ловству („Службени гласник РС”, број 18/10) и члана 45. став 1. Закона о Влади („Службени гласник РС”, бр. 55/05, 71/05 – исправка, 101/07, 65/08, 16/11, 68/12 – УС, 72/12, 7/14 – УС и 44/14),

Влада доноси

СТРАТЕГИЈУ РАЗВОЈА ЛОВСТВА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ЗА ПЕРИОД 2014 – 2029. ГОДИНЕ

1. УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Стратегија развоја ловства Републике Србије за период 2014 – 2029. године (у даљем тексту: Стратегија) тематски је подељена у четири целине, и то:

1) значење одређених израза, као и уводна разматрања са основним информацијама о стратешком, правном и институционалном оквиру (приказани су домаћи и међународно признати правни акти и други стратешки документи од значаја за доношење Стратегије);

2) стање дивљачи и ловства у Републици Србији са расположивим подацима о бројности и просторном распореду, *swot* и *pest* анализу;

3) дугорочне циљеве, смернице и мере за развој ловства и унапређивање стања популација дивљачи, механизме имплементације Стратегије, индикаторе, финансирање у ловству;

4) Акциони план за спровођење Стратегије.

1.1 Дефиниције одређених појмова, као и скраћенице и изрази који се користе у тексту

Поједини изрази употребљени у Стратегији имају следеће значење:

1) *адаптивно управљање (adaptive management)* је структурирани, итеративни (поновљив, учестали) процес доношења оптималних одлука у условима високе несигурности, са циљем да се несигурност умањи током времена путем системског мониторинга;

2) *алохтона врста дивљачи* је врста дивљачи која се налази на подручју које је изван њеног природног распрострањења (ареала), као последица намерног или ненамерног уношења;

3) *аутохтона врста дивљачи* је врста дивљачи која се налази у природи у одређеном простору у оквиру свог познатог природног распрострањења;

4) *биолошка разноврсност* (у даљем тексту: биодиверзитет) је разноврсност и променљивост (варијабилност) биолошких облика, појава и процеса у оквиру живих организама и еколошких комплекса чији су они део, као одговор еволуције на променљивост еколошких фактора и укључује разноврсност у оквиру врста (генотипова), између врста и екосистема;

5) *биолошки ресурси* су генетички ресурси, организми или њихови делови, популације или било која друга биотичка компонента екосистема, која има актуелну или потенцијалну вредност за човечанство;

6) *газдовање ловиштем* је скуп мера за заштиту, управљање, лов, коришћење и унапређивање популација дивљачи у ловишту, заштиту, очување и унапређивање станишта дивљачи и заштиту, уређивање и одржавање ловишта;

7) *гајење дивљачи* је предузимање мера ради постизања, одржавања и обнављања броја и квалитета дивљачи према природним и другим могућностима станишта;

8) *дивљач* је законом одређена врста дивљих сисара и птица;

9) *еколошка мрежа* је скуп функционално повезаних или просторно блиских еколошких значајних подручја, која биоеографском заступљеношћу и репрезентативношћу значајно доприносе очувању биодиверзитета, укључујући и еколошки значајна подручја Европске уније NATURA 2000;

10) *екосистем* је динамични комплекс заједница биљака, гљива, животиња и микроорганизама и њиховог абиотичког окружења, који представља интерактивну еколошку целину (јединицу);

11) *ЕМЕРАЛД мрежа* (Emerald Network – Areas of Special Conservation Interest – ASCI) је еколошка мрежа за заштиту дивље флоре и фауне и њихових станишта у Европи, која је установљена у оквиру Конвенције о очувању европске дивље флоре и фауне и природних станишта (Бернска конвенција), а у пракси представља екстензију принципа заштите у оквиру мреже NATURA 2000 за европске државе које нису чланице Европске уније;

12) *ex situ заштита* је активна мера заштите врста која обухвата активности на очувању, гајењу и размножавању врста на местима ван њихових природних станишта, односно мере очувања компоненти биодиверзитета (генетског материјала, организама, популација) изван њиховог природног окружења;

13) *животна средина* је скуп природних и створених вредности чији комплексни међусобни односи чине окружење, односно простор и услове за живот;

14) *заштита дивљачи* је предузимање мера које обезбеђују услове за опстанак и развој популације одређене врсте дивљачи, као и њену заштиту од противзаконитог коришћења;

15) *корисник ловишта* је једно правно лице коме је дато право на газдовање ловиштем;

16) *коришћење дивљачи* је предузимање мера у циљу добијања одређене материјалне или опште користи од дивљачи и њених делова;

17) *in situ заштита* је активна мера заштите која обухвата заштиту популација врсте на природном станишту, очување природних екосистема, очување и опоравак популација на њиховим природним стаништима;

18) *ловац* је физичко лице које је стекло ловну карту за текућу ловну годину, испуњава услове из прописа којима се регулише оружје и муниција и оспособљено је за лов дивљачи;

19) *лов дивљачи* је активност ловаца у тражењу, посматрању, праћењу, дозивању и чекању дивљачи ради одстрела, одстрел дивљачи, хватање живе дивљачи, као и сакупљање дивљачи или њених делова;

20) *ловиште* је заокружена природна целина у којој постоје услови за трајну заштиту, управљање, лов, коришћење и унапређивање популација дивљачи;

21) *ловиште посебне намене* је ловиште намењено за спровођење посебних мера газдовања ради очувања и усмеравања развоја популације дивљачи и њених станишта;

22) *ловна година* је период од 1. априла текуће године до 31. марта следеће године;

23) *ловна карта* је исправа којом ловац стиче појединачно право на лов на територији Републике Србије, у периоду за који је издата, а који није дужи од једне ловне године;

24) *ловна површина* је површина у ловишту на којој је могуће у потпуности и на најцелисходнији начин спроводити мере гајења, заштите, лова и коришћења дивљачи;

25) *ловно подручје* је просторно заокружена географска и природна целина која се установљава ради спровођења јединствене ловне политике, дугорочног рационалног газдовања популацијама одређених врста дивљачи и ефикасног предузимања одговарајућих мера у ловиштима;

26) *ловостајем заштићене врсте дивљачи* су заштићене врсте дивљачи;

27) *матични фонд* је бројност популације одређене врсте дивљачи утврђена на почетку ловне године;

28) *мигранторна врста, односно подврста* (у контексту Бонске конвенције) је онај таксон (условни термин који означава врсту или ниже таксономске нивое, укључујући и облике који још нису формално описани) код кога знатни део целокупне популације, или

било ког географски издвојеног дела популације, циклично и предвидљиво прелази једну или више националних државних граница;

29) *мониторинг популација дивљачи и њихових станишта* је систем сталног праћења и анализе укупног стања популација дивљачи и њихових станишта, а посебно виталности и здравственог стања популација дивљачи и биодиверзитета ради предузимања мера превенције и заштите;

30) *NATURA 2000* је еколошка мрежа заштићених подручја, успостављена од стране Европске уније у циљу заштите елемената биодиверзитета и значајних станишта на њеној територији;

31) *ограђено ловиште или ограђени део ловишта* је површина земљишта, вода и шума ограђена природним или вештачким препрекама које онемогућавају, односно умањују могућност да дивљач напусти ту површину;

32) *одрживо газдовање* је газдовање популацијама дивљачи на начин и у обиму који не води ка дугорочном смањењу бројности, генетичке разноврсности и ареала њихових популација, одржавајући њихов потенцијал ради задовољења потреба и тежњи садашњих и будућих генерација;

33) *одрживи развој* је развој који задовољава потребе садашње генерације без угрожавања потреба будућих генерација за живот у оквиру капацитета животне средине. Одрживи развој остварује се доношењем и спровођењем одлука којима се обезбеђује усклађеност интереса заштите животне средине и интереса економског развоја;

34) *оптимални фонд* је оптимална бројност популације одређене врсте дивљачи добијена на основу утврђеног бонитета ловишта;

35) *отворено ловиште* је ловиште у коме је могућа несметана дневна и сезонска миграција дивљачи;

36) *PEST анализа* је механизам стратегијске анализе окружења ресурса, односно добра, и то: политичког, економског, социјалног и технолошког;

37) *појединачно право на лов* је право ловца на лов које је стечено добијањем ловне карте;

38) *природни ресурси* су обновљиве или необновљиве геолошке, хидролошке и биолошке вредности, које се директно или индиректно могу користити или употребити, а имају реалну или потенцијалну економску вредност;

39) *реинтродукција* је мера очувања врсте, односно подврсте путем вештачког уношења очуваних делова популације на просторе из којих је ишчезла;

40) *SWOT анализа* је механизам стратегијске анализе којим се истражује садашње стање (позиција) ресурса, односно добра и утицаји интерних и екстерних фактора на ресурсе, односно добра. Она омогућава да се уоче позитивни и негативни фактори који утичу на постављене циљеве;

41) *трајно заштићене врсте дивљачи* су строго заштићене врсте дивљачи;

42) *трофеји дивљачи* су роговље свих врста јелена и срндаћа, рогови муфлона, дивојарца и дивокозе, зуби очњаци (кљове) дивљег вепра, лобања и крзно мрког медведа, вука, риса, дивље мачке и шакала, лобања лисице, јазавца и ракуноликог пса, препарирани дивљач и њени препарирани делови;

43) *узгајалиште дивљачи* је ограђени део ловишта намењен интензивном гајењу дивљачи за потребе насељавања и повећања бројности у ловиштима;

44) *узгајалиште дивљачи посебне намене* је ограђени део ловишта ради гајења дивљачи, очувања и побољшања генотипова и фенотипова одређених врста дивљачи.

1.2 Потреба за доношење Стратегије

Лов, као древна, исконска људска активност и некадашњи услов опстанка, у савременом друштву, поред улоге у заштити природе и биодиверзитета, има и рекреативно-едукативни, биолошки, регулаторни, а такође и неоспоран економски значај

као привредна делатност од општег интереса, која омогућава производњу добара и услуга и запошљавање.

Република Србија до сада није имала стратегију развоја ловства, већ су стратешка опредељења дефинисана кроз законску регулативу и поједине стратешке документе као основ за развој сектора. Глобална стратешка опредељења развоја ловства претрпела су значајне концепцијске промене, од искључиво економске оријентације до све важније улоге у заштити дивљачи и заштити и очувању биодиверзитета.

Дивљач је природно богатство и државна је имовина, чије се управљање, заштита, унапређивање и коришћење спроводи под условима и на начин предвиђен Законом о дивљачи и ловству („Службени гласник РС”, број 18/10; у даљем тексту: Закон). Успостављање најбољег могућег оквира за управљање популацијама дивљачи треба да буде вођено карактеристикама тог биолошког ресурса, бројем и природом актера заинтересованих за њихову експлоатацију (одрживо коришћење), као и институционалним оквиром. У целом процесу изградње најбољег оквира за одрживо коришћење популација дивљачи не сме се заборавити да су власничка права везана за државу и она се тичу и везана су за права управљања, права искључења и права отуђења. Држава одређује право приступа добру (дивљач) и право коришћења тог добра. Ловство, као делатност од општег интереса, захтева доношење одлука и коришћење механизма који нужно имају и политичку димензију. Поред ефикасности, добро управљање и одрживо газдовање биолошким ресурсом треба да обезбеди и одговарајуће дистрибутивне ефекте, односно да допринесе смањењу сиромаштва, регионалних диспаритета и унапређењу регионалног развоја и биодиверзитета.

Стратегија иницира и дефинисање носиоца газдовања дивљачи и ловиштима, као и корисника ловишта на територији Републике Србије, у наредном периоду.

Ова стратегија указује на нерешено системско решење мониторинга популација дивљачи и њихових станишта и предлаже стратешка опредељења која се односе на економске, заштитне и социјалне утицаје на коришћење ресурса. Такође, Стратегијом се уређују и економски ефекти искоришћења, циљеви и изазови одрживог коришћења дивљачи. Стратегија нам даје потенцијалне утицаје на друштвену и економску сферу, као и трошкове, изворе финансирања и изазове који се постављају пред реализацију ове стратегије.

Стратегијом се посебно предлажу решења очувања биодиверзитета у постојећим екосистемима са циљем бриге за дивљач, очувања и унапређења генетског потенцијала, бројности и квалитета популација дивљачи уз примену одговарајућих мера планирања, одрживог газдовања и контроле.

Паралелно са процесом препознавања дивљачи као вредног природног ресурса, у Републици Србији се одвија и процес придружења Европској Унији, који узрокује интензивне институционалне промене и утиче на све аспекте друштва, а поготово на изражену динамику ових промена у сектору заштите животне средине.

Примена концепта одрживог развоја подразумева, између осталог, и имплементацију политике заштите животне средине у политике других сектора. Сходно томе, у циљу постизања одрживости, сектору ловства се, као неопходност, намеће познавање релевантних процеса сектора заштите животне средине, који имају или могу имати утицај на дивљач и ловство. Успешно успостављање и спровођење одрживог газдовања ловиштима треба да буде резултат добре координације политике заштите животне средине и ловне, шумарске, пољопривредне, економске и социјалне политике, као и политике здравствене заштите животиња.

Посебан значај у области истраживања секторских политика имају анализе садржаја секторских докумената и међусобни утицај информативних, законских, економских и планских инструмената.

Предуслов за напредак према одрживом ловству је свеобухватан међусекторски приступ.

1.3 Постојећи стратешки, правни и институционални оквир

У области ловства и управљања популацијама дивљачи држава је започела реструктурирање стратешког, законског, институционалног и економског оквира. Активности су претежно условљене потребом осавремењавања постојећих докумената и процесом придруживања Европској Унији.

Тренутни приоритети представљају одраз реалних потреба за решавањем дуготрајних и растућих проблема у области ловства и управљања биолошким ресурсима.

1.3.1 Стратешки оквир

Стратешки оквир очувања, заштите и управљања популацијама дивљачи је дефинисан већим бројем директних (секторских) и индиректних (вансекторских) националних стратегија, програма и планова.

Основни документ у датој области, који прописује право и обавезу газдовања популацијама дивљачи као добра од општег интереса на принципима одрживости и има највећи стратешки значај, је Устав Републике Србије.

Поред Устава, од стратешког значаја је, свакако, и Закон о Просторном плану Републике Србије од 2010. до 2020. године („Службени гласник РС”, број 88/10), којим се утврђују дугорочне основе организације, уређења, коришћења и заштите простора Републике Србије у циљу усаглашавања економског и социјалног развоја са природним, еколошким и културним потенцијалима и ограничењима на њеној територији. У том смислу су одређени и оперативни циљеви узгоја дивљачи и развоја ловства: 1) значајно повећање бројности популација ситне дивљачи, 2) повећање бројности крупне дивљачи, нарочито аутохтоних и економски највреднијих врста дивљачи, 3) побољшање структуре (полне и старосне) популација крупне дивљачи и побољшање квалитета трофеја и 4) очување ретких и угрожених врста ловне дивљачи (дивокоза и др.) и остале фауне (соколови, орлови, роде и др.). Део оперативних циљева је усмерен и ка општем очувању биодиверзитета.

У складу са Законом о Просторном плану Републике Србије од 2010. до 2020. године значајну подршку остварењу наведених и других циљева у ловству пружају и стратешки приоритети просторног развоја Републике Србије до 2014. године, нарочито када је у питању биодиверзитет, и то: 1) смањивање губитка биодиверзитета, 2) смањивање притисака на биодиверзитет и 3) успостављање система заштите и одрживог коришћења биолошких ресурса. Поред тога, у складу са наведеним просторним планом Републике Србије, релевантни су приоритетни стратешки пројекти и активности заштите, уређења и одрживог коришћења предела, природног и културног наслеђа, и то: успостављање националне еколошке мреже и идентификација подручја за европску еколошку мрежу NATURA 2000, доношење националних стратегија у области заштите природе, биодиверзитета и културне баштине, студије о пределима Републике Србије и серије нових закона, што треба да представља прелаз ка новој политици сагледавања просторног развоја која значајно доприноси јачању идентитета, али и повећању атрактивности и конкурентности појединих делова Републике Србије.

Неки од основних инструмената за подстицање развоја ловства, очувања, заштите и коришћења дивљачи и биолошких ресурса је и ефикасна примена усвојених релевантних националних стратешких докумената, како секторских тако и вансекторских: Стратегије пољопривреде и руралног развоја Републике Србије за период 2014 – 2024. године („Службени гласник РС”, број 85/14), Стратегије развоја шумарства Републике Србије („Службени гласник РС”, број 59/06), Стратегије развоја туризма Републике Србије („Службени гласник РС”, број 91/06), Националног стратегија одрживог развоја („Службени гласник РС”, број 57/08), Национални програм за усвајање правних тековина Европске уније, Одлуке о утврђивању Националног програма заштите животне средине

(„Службени гласник РС”, број 12/10), Националне стратегије одрживог коришћења природних ресурса и добара („Службени гласник РС”, број 33/12), Стратегије биолошке разноврсности Републике Србије за период од 2011. до 2018. године („Службени гласник РС”, број 13/11).

1.3.2 Правни оквир

Правни оквир очувања, заштите, унапређења и коришћења популација дивљачи је дефинисан низом националних и међународних правних аката.

Право и обавеза газдовања популацијама дивљачи као добром од општег интереса, на принципима одрживости, проистиче из Устава Републике Србије.

Уставни основ садржан је у одредби члана 97. тачка 9. Устава Републике Србије, према којој, између осталог, Република Србија уређује и обезбеђује одрживи развој, систем заштите и унапређења животне средине, као и заштиту и унапређивање биљног и животињског света.

Чланом 45. Закона прописује се доношење Стратегије развоја ловства Републике Србије, надлежни орган за израду и доношење, период на који се доноси, да се овом стратегијом одређују дугорочни циљеви, смернице и мере за развој ловства и унапређивање стања популација дивљачи, као и начин спровођења, у складу са привредним, друштвеним и културним развојем Републике Србије.

У складу са европским и светским тенденцијама, Стратегија мора наћи равнотежу између задовољења економских, еколошких, социјалних и културолошких функција.

Законско уређење статуса дивљачи и ловства није део европског правног реда, односно уједињеног европског законодавства и ово подручје није предмет преговора држава које се придружују Европској Унији, односно није предмет усклађивања законодавства.

Европска Унија на подручју дивљачи и ловства заступа принцип субвенционости, односно препушта својим чланицама да област ловства уреде на начин који најбоље одговара њиховим друштвеним, политичким, историјским, природним и културним односима.

Стратегија развоја шумарства Републике Србије представља основ да се предузму активности ради усаглашавања међусобно повезаних закона, између осталих, и Закона о ловству („Службени гласник РС”, бр. 39/93, 44/93 – исправка, 60/93 – исправка и 101/05 – др. закон). Такође, као један од циљева ове стратегије је и очување и унапређење генетског потенцијала, бројности и квалитета популација дивљачи применом одговарајућих мера планирања, газдовања и контроле. За постизање овог циља планиране су следеће мере:

- одрживо газдовање шумама у свим сегментима (планирање, реализација, располагање) које подразумева истовремено одрживо газдовање дивљачи, односно стварање оптималних услова за унапређивање стања аутохтоне дивљачи и реинтродукцију аутохтоне дивљачи;

- уважавајући да је дивља фауна добро од општег интереса, а у складу са овом стратегијом, министарство надлежно за послове шумарства и ловства припремиће предлог Стратегије развоја ловства Републике Србије;

- Влада ће на основу учешћа свих релевантних чинилаца, створити правне, институционалне и економске оквире за спровођење Стратегије развоја ловства Републике Србије.

Основни принципи очувања, заштите, унапређења и коришћења популација дивљачи и њихових станишта дати су кроз Закон, и они, између осталог, обухватају: планирање у ловству, критеријуме, услове и мере за очување, заштиту, унапређење, лов и одрживо коришћење популација дивљачи, услове за установљивање ловишта и давање права на газдовање ловиштем, мере за одржавање и заштиту станишта дивљачи, институционално

организовање субјеката у области ловства, мониторинг у области ловства, финансирање, штете од дивљачи и над дивљачи, надзор и казне.

Од осталих закона и подзаконских аката који су релевантни за област ловства, треба издвојити: Закон о шумама („Службени гласник РС”, бр. 30/10 и 93/12); Закон о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10 и 91/10); Закон о ветеринарству („Службени гласник РС”, бр. 91/05, 30/10 и 93/12); Закон о добробити животиња („Службени гласник РС”, број 41/09); Закон о оружју и муницији („Службени гласник Републике Србије”, бр. 9/92, 53/93 – др. закон, 67/93 – др. закон, 48/94 – др. закон, 44/98, 39/03, 85/05 – др. закон, 101/05 – др. закон, 27/11 – УС и 104/13 – др. закон); Закон о јавним предузећима („Службени гласник РС”, бр. 119/12, 116/13 – аутентично тумачење и 44/14 – др. закон); Закон о удружењима („Службени гласник РС”, бр. 51/09 и 99/11 – др. закон); Закон о заштити животне средине („Службени гласник РС”, бр. 135/04, 36/09, 36/09 – др. закон, 72/09 – др. закон и 43/2011 – УС); Правилник о проглашавању ловостајем заштићених врста дивљачи („Службени гласник РС”, бр. 9/12 и 31/13); Правилник о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Службени гласник РС”, бр. 5/10 и 47/11); Закон о пољопривреди и руралном развоју („Службени гласник РС”, бр. 41/09 и 10/13 – др. закон); Закон о пољопривредном земљишту („Службени гласник РС”, бр. 62/06 и 41/09); Закон о сточарству („Службени гласник РС”, бр. 41/09 и 93/12); Закон о водама („Службени гласник РС”, бр. 30/10 и 93/12); Закон о планирању и изградњи („Службени гласник РС”, бр. 72/09, 81/09, 64/10 – УС, 24/11, 121/12, 42/13 – УС, 50/13 – УС и 98/13); Закон о туризму („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 99/11 – др. закон и 93/12); Закон о регионалном развоју („Службени гласник РС”, бр. 51/09 и 30/10); Уредбу о режимима заштите („Службени гласник РС”, бр. 31/12); Правилник о одштетном ценовнику за утврђивање висине накнаде штете проузроковане недозвољеном радњом у односу на строго заштићене и заштићене дивље врсте („Службени гласник РС”, број 37/10), Правилник о критеријумима за издвајање типова станишта, о типовима станишта, осетљивим, угроженим и за заштиту приоритетним типовима станишта и о мерама заштите за њихово очување („Службени гласник РС”, број 35/10), Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС”, бр. 135/04 и 88/10), Закон о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС”, бр. 135/04 и 36/09), Уредбу о утврђивању листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину („Службени гласник РС”, број 114/08).

Република Србија је до сада потписала и ратификовала знатан број међународних споразума који су директно или индиректно везани за област ловства: Уредба о потврђивању Конвенције о мочварама које су од међународног значаја, нарочито као станишта птица мочварица (Рамсарска конвенција; „Службени лист СРЈ”, број 11/01), Закон о ратификацији Конвенције о заштити светске културне и природне баштине („Службени лист СФРЈ”, број 56/74), Закон о потврђивању Конвенције о међународном промету угрожених врста дивље фауне и флоре (СITES; „Службени лист СФРЈ”, број 16/05), Закон о потврђивању Конвенције о биолошкој разноврсности („Службени лист СРЈ – Међународни уговори”, број 11/01), Закон о ратификацији Картагена протокола о биолошкој разноврсности, са Анексима („Службени лист – Међународни уговори”, број 16/05), Закон о потврђивању Конвенције о очувању миграторних врста дивљих животиња (Бонска конвенција; „Службени гласник РС – Међународни уговори”, број 102/07), Конвенција о очувању европске дивље флоре и фауне и природних станишта (Бернска конвенција; „Службени гласник РС – Међународни уговори”, број 102/07), Међународна конвенција за заштиту птица („Службени лист СФРЈ”, број 6/73), Закон о потврђивању Оквирне конвенције Уједињених нација о промени климе, са Анексима („Службени гласник РС – Међународни уговори”, број 2/97), Закон о потврђивању Кјото протокола уз Оквирну конвенцију Уједињених нација о промени климе („Службени гласник РС”, бр.

88/07 и 38/09), Закон о потврђивању Конвенције о процени утицаја на животну средину у прекограничном контексту („Службени гласник РС – Међународни уговори”, број 102/07), Закон о потврђивању Протокола о стратешкој процени утицаја на животну средину уз Конвенцију о процени утицаја на животну средину у прекограничном контексту („Службени гласник РС – Међународни уговори”, број 1/10), Закон о ратификацији Конвенције о прекограничном загађивању ваздуха на великим удаљеностима („Службени гласник РС – Међународни уговори”, број 11/86), Закон о потврђивању Конвенције о заштити и коришћењу прекограничних водотокова и међународних језера и амандмана на чл. 25. и 26. Конвенције о заштити и коришћењу прекограничних водотокова и међународних језера („Службени гласник РС – Међународни уговори”, број 1/10), Конвенција о сарадњи за заштиту и одрживо коришћење реке Дунав („Службени лист СЦГ – Међународни уговори”, број 4/03), Закон о потврђивању Оквирне конвенције о заштити и одрживом развоју Карпата (Карпатска конвенција; „Службени гласник РС – Међународни уговори”, број 102/07) и Закон о потврђивању Европске конвенције о пределу („Службени гласник РС – Међународни уговори”, број 4/11). Од великог значаја је и Закон о потврђивању Конвенције о доступности информација, учешћу јавности у доношењу одлука и праву на правну заштиту у питањима животне средине (Архуска конвенција; „Службени гласник РС – Међународни уговори”, број 38/09), којом су дефинисани принципи транспарентности и укључивања јавности у процесе доношења одлука у области заштите животне средине.

Такође, за нашу државу су обавезујуће и декларације и резолуције усвојене на Министарским конференцијама о заштити шума у Европи, а у вези са спровођењем и унапређењем одрживог газдовања шумама као предуслова здраве животне средине и неодвојивог дела одрживог развоја, уз уважавање улоге шума у ублажавању климатских промена, промоцији дрвета као обновљивог извора енергије и заштити квалитета и количине вода. Поред тога, на област ловства утичу и: Директива Савета Европе број 43/92 о заштити природних станишта и станишта дивље флоре и фауне (1992); Директива Савета Европе број 409/79 о заштити дивљих птица (1979); Директива Савета Европе број 105/99 о тржишту шумског репродуктивног материјала (1999); Уредба Савета (ЕЕЗ) број 2158/92 о заштити шума Заједнице од пожара (1992); Уредба Савета (ЕЕЗ) број 3528/86 о заштити шума Заједнице од атмосферског загађења (1986); Директива Савета Европе број 1615/89 о успостављању информационо-комуникативног система о европским шумама (1989); Директива Савета Европе број 89/68 о оквирном закону земаља чланица у класификацији дрвне сировине (1968); Директива Савета Европе број 1232/98 о статистичкој класификацији производа по активностима у Европској економској заједници.

У складу са процесом придруживања Републике Србије Европској унији, од нарочитог значаја су и документи Европске уније који обрађују питања заштите и управљања биолошким, геолошким и предеоним диверзитетом, у првом реду европска Директива о птицама (Directive 2009/147/EC of the European Parliament and of the Council of 30 November 2009 on the conservation of wild birds) и Директива о стаништима (Council Directive 92/43/EEC of 21 May 1992 on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora), у оквиру којих је дефинисано успостављање еколошке мреже NATURA 2000.

1.3.3 Институционални оквир

Влада је одговорна за успостављање и спровођење стратешког и законског оквира којим се на свим нивоима државне управе омогућава остваривање циљева ловства у земљи.

Министарство надлежно за послове ловства (Министарство пољопривреде и заштите животне средине, преко органа у саставу – Управе за шуме) представља централни орган

за вршење послова државне управе који се односе на ову област. Министарство надлежно за послове ловства надлежно је за ловство на територији Републике Србије.

Министарство надлежно за послове ловства, поред послова државне управе из области пољопривреде, шумарства, водопривреде, заштите биља и заштите животне средине, обавља послове који се односе на: политику ловства, израду и спровођење одговарајућих стратешких и планских докумената и подзаконских аката у области ловства, аналитичко-студијско-планске послове у области ловства, послове инспекцијског надзора у области ловства и друге послове прописане законима.

Управа за шуме, као орган управе у саставу Министарства пољопривреде и заштите животне средине, обавља послове државне управе и стручне послове из области ловства који се нарочито односе на: одрживи развој у ловству; припрему стручних основа за израду прописа из области ловства; учествовање у стратешком планирању; спровођење Стратегије развоја ловства; давање сагласности на ловне основе и програме и пројекте од значаја за унапређење ловства, праћење извршења планских докумената газдовања ловиштима; предлагање мера унапређивања ловства у Републици Србији; припрему и спровођење јавног конкурса – огласа за коришћење средстава Буџетског фонда за развој ловства Републике Србије; уговарање и праћење реализације уговорених радова; праћење и предлагање мера за реализацију планова и програма развоја Републике Србије у делу који се односи на ловство; унапређивања производње, гајења и заштите дивљачи у контролисаним условима (узгајалишта и узгајалишта посебне намене); спровођење мера управљања, заштите, коришћења и унапређивања популација дивљачи и њихових станишта; инспекцијски надзор у области ловства који се обавља у складу са законом којим се уређује ловство (надзор над вршењем поверених послова; надзор над применом и спровођењем закона и других прописа из области ловства, израда захтева за покретање казних поступака, жалби и приговора на одлуке правосудних органа донетих по поднетим захтевима, давање мишљења, инструкција и упутстава за примену прописа, надзор над вршењем јавних овлашћења од стране предузећа и других организација којима је поверено вршење јавних овлашћења, координирање рада инспектора на терену, учествовање у давању стручних решења код израде предлога прописа и других општих аката из делокруга Управе, предлагање мера за унапређивање ловства као делатности од општег интереса и др), као и друге послове из ове области.

Поред Управе за шуме, одређене надлежности по питању дивљачи и ловства имају и организационе јединице истог министарства задужене за питања заштите природе и животне средине и природних ресурса. Одређене надлежности имају и министарство просвете, науке и технолошког развоја, као и друга министарства.

На основу Закона аутономне покрајине надлежне су за послове ловства од покрајинског значаја на територији аутономне покрајине. У том смислу, преко надлежног покрајинског органа, реализују се, као поверени послови: установљивање ловишта, давање сагласности на ограђивање ловишта, давање права на газдовање ловиштем, доношење програма развоја ловних подручја, обезбеђивање подстицајних средства за унапређење, заштиту и гајење дивљачи од покрајинског значаја, вршење инспекцијског надзора на покрајинском нивоу и сл.

Ради остваривања и заштите права и интереса ловних радника и унапређивања ловства у складу са принципима одрживог газдовања популацијама дивљачи, основана је Ловачка комора Србије као струковна, професионална организација са правима, обавезама и пословима утврђеним Законом. Као поверене, Ловачка комора Србије обавља послове издавања и одузимања лиценце, о чему води евиденцију; врши ванредне провере квалитета стручног рада имаоца лиценце и предлаже висину накнаде за коришћење ловостајем заштићених врста дивљачи и висину накнаде за ловну карту министру надлежном за послове ловства.

Јавним предузећима која обављају послове из области ловства, Законом се могу поверити послови: чувања, заштите и гајења дивљачи до окончања поновљеног поступка

доделе права на газдовање ловиштем, у случају када се не изврши давање права на газдовање ловиштем путем јавног огласа, односно новом кориснику, у случају раскида уговора; прикупљања и обраде података за ловишта посебне намене на територији Републике Србије који се воде у Катастру ловишта и Централној бази података и дистрибуције ловних карата за ловишта посебне намене на територији Републике Србије. Уз наведено, јавна предузећа које обављају послове из области ловства, као правна лица чији је оснивач Република Србија, односно аутономна покрајина, а које су корисници државних шума и шумског земљишта на којима је ловиште установљено, могу без јавног огласа добити право на газдовање ловиштем посебне намене, у складу са Законом.

Привредним друштвима регистрованим за послове који се односе на делатност ловства (коришћење, управљање, заштита и унапређивање популација дивљачи и њихових станишта), Законом се могу поверити послови: прикупљања и обраде података за ловишта на територији Републике Србије који се воде у Катастру ловишта и Централној бази података, осим за ловишта посебне намене, као и дистрибуције ловних карата корисницима ловишта на територији Републике Србије, осим за ловишта посебне намене.

Завод за заштиту природе Србије основан је Одлуком о оснивању Завода за заштиту природе Србије („Службени гласник РС”, број 18/10) као организација за обављање послова заштите природе и природних добара која се налазе на територији Републике Србије, осим природних добара која се целом својом површином налазе на територији Аутономне покрајине Војводина (надлежност Покрајинског завода за заштиту природе). Завод за заштиту природе Србије нарочито обавља следеће послове: прикупљање и обрада података о природи и природним вредностима; праћење стања и оцена очуваности природе и степена угрожености дивљих врста и њихових станишта, заштићених подручја; израду студија заштите којима се утврђују вредности подручја предложених за заштиту и начин управљања тим подручјима; вршење стручног надзора на заштићеним природним добрима са предлогом мера; утврђивање услова и мера заштите природе и природних вредности у поступку израде и спровођења просторних и урбанистичких планова, пројектне документације, основа (шумских, ловних, риболовних, водопривредних и др.), програма и стратегија у свим делатностима које утичу на природу; предлагање обима и садржаја студија изводљивости и процене утицаја на животну средину у поступку реинтродукције и насељавања дивљих врста у слободну природу; вођење евиденције о начину и обиму коришћења, као и факторима угрожавања заштићених и строго заштићених дивљих врста ради утврђивања и праћења стања њихових популација. Завод за заштиту природе Србије је одговоран и за процес имплементације ЕМЕРАЛД мреже и припрему за укључење у програм NATURA 2000.

Република Србија има релативно дугу научноистраживачку традицију у области природних и биотехничких наука. Научна истраживања се обављају кроз активности универзитета, института и других организација. Иако скромни по капацитетима и нивоу потребне и неопходне мултидисциплинарности, присутни су истраживачки и образовни програми из области ловства, заштите врста дивљачи и укупног биодиверзитета.

Научноистраживачке организације, чија су истраживања везана за област очувања, унапређења, заштите и одрживог коришћења популација дивљачи су: Шумарски факултет Универзитета у Београду, Биолошки факултет Универзитета у Београду, Пољопривредни факултет Универзитета у Београду, Факултет ветеринарске медицине Универзитета у Београду, Природно – математички факултет Универзитета у Новом Саду, Природно – математички факултет Универзитета у Крагујевцу, Природно – математички факултет Универзитета у Нишу, Пољопривредни факултет Универзитета у Новом Саду, Институт за шумарство у Београду, Институт за биолошка истраживања „Синиша Станковић” у Београду и др.

Цивилне организације, чији је мотив и циљ исти као и код ловних радника и ловаца, а то је управљање, заштита и унапређивање популација дивљачи и њихових станишта, односно општи интерес, имају велики значај за унапређење ловства и заштиту природних

ресурса, и то преко мобилизације и активног укључивања јавности и локалних заједница у ове процесе, као и рада на информисању и унапређењу свести јавности о месту и значају ловства и одрживог управљања природним ресурсима.

Ловачком савезу, који је члан Међународног савета за ловство и заштиту дивљачи (CIC), Законом се могу поверити послови: образовања комисије за полагање испита за оцењивање трофеја дивљачи и издавања уверења о положеном испиту за оцењивање трофеја дивљачи; старања о трофејима дивљачи чија је вредност изражена у CIC поенима већа од трофејне вредности националног првака и образовања Националне комисије за изложбе и трофеје која потврђује трофеје дивљачи оцењене највишим оценама, састављања листе трофејних вредности националних првака и решавања о приговору на акт за оцену трофеја дивљачи коју је дала комисија корисника ловишта.

Ловачки савез, у складу са Законом, образује комисију за полагање ловачког испита и издаје уверење о положеном ловачком испиту (поверени послови), издаје чланске карте својим члановима и заступа их у земљи и иностранству, пружа стручну помоћ својим члановима и издаје ловачке часописе и другу ловачку литературу.

Према подацима Центра за развој непрофитног сектора – Директоријум невладиних организација (www.crnps.org.rs – интернет презентација посећена 25. јануара 2014. године) у Републици Србији је присутно 239 регистрованих удружења чија је област остваривања циљева примарно везана за заштиту природе и животне средине. Највећи број ових организација и њиховог чланства има примарно негативан став према ловству, а део активности неких од ових организација је директно усмерен ка гашењу ловства као делатности и забрани свих ловачких активности и организација.

Поред домаћих, у Републици Србији је присутан и већи број међународних удружења. Међународне организације су од нарочитог значаја за усклађивање мера и иницијатива за даљи развој ловства и заштиту и управљање природним ресурсима на националном и међународном нивоу, као и за обезбеђивање додатних извора финансирања активности на пољу очувања популација и врста дивљачи. Неке од најзначајнијих међународних организација у Републици Србији су: Програм Уједињених нација за животну средину (United Nations Environment Programme – UNEP), Организација Уједињених нација за образовање, науку и културу (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization – UNESCO), Међународна унија за заштиту природе (International Union for Conservation of Nature – IUCN), Светски фонд за заштиту природе (World Wide Fund for Nature – WWF), Федерација паркова Европе (EUROPARC Federation), Програм Уједињених нација за храну и пољопривреду (Food and Agriculture Organization of the United Nations – FAO) и Европски центар за заштиту природе (European Centre for Nature Conservation – ECNC).

1.4 Начин испуњавања међународних обавеза у заштити дивљачи и њених станишта

На Миленијумском самиту одржаном у септембру 2000. године, Република Србија је, заједно са 189 других земаља потписница, усвојила Миленијумску декларацију која наводи основне вредности за међународне односе у двадесет првом веку. Један од осам Миленијумских циљева развоја је и обезбеђивање одрживости животне средине и природних ресурса. Овај циљ је постао обавеза приликом израде националних стратегија и акционих планова и подразумева уграђивање принципа одрживог развоја у националне политике, заустављање губитка природних ресурса и подстицање њихове ревитализације.

На основу основних стратешких докумената, Република Србија је донела и већи број планских докумената, у којима су детаљније дефинисани циљеви, инструменти и мере управљања и заштите појединих елемената биолошких ресурса: Акциони план контроле уношења, праћења и сузбијања алохтоних инвазивних врста у циљу имплементације Европске стратегије о сузбијању и контроли алохтоних инвазивних врста и

имплементације Бернске конвенције (2007), Акциони план очувања мочварних подручја Републике Србије у циљу имплементације Рамсарске конвенције (2006), као и припремљена стратешка документа – акциони планови заштите и очувања мрког медведа (*Ursus arctos*), вука (*Canis lupus*) и риса (*Lynx lynx*) у Републици Србији (2006), у циљу имплементације Бернске конвенције. Поред наведеног, донет је и Закључак о усвајању Акционог плана за спровођење Националне стратегије одрживог развоја за период од 2011. до 2017. године („Службени гласник РС”, број 62/11).

2. СТАЊЕ ДИВЉАЧИ И ЛОВСТВА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

Дивљач, по природи, представља важан извор биолошког диверзитета и ради тога је неопходно предузимање мера за очување биодиверзитета у популацијама дивљачи и њихово одрживо коришћење.

Дивљач пружа вишеструке користи: обезбеђује обновљиве и еколошки здраве производе, има важну улогу у економском благостању и биодиверзитету и битна је за пружање еколошких, друштвених и рекреационих услуга, посебно у светлу све више урбанизованог друштва.

Републику Србију карактерише релативно висока генетичка, специјска и екосистемска разноврсност. Високопланинска и планинска област Републике Србије, као део Балканског полуострва, представља један од укупно шест центара европског биодиверзитета.

Иако са 88.361 km² Република Србија чини само 2,1 % копна Европе, биодиверзитет различитих група живих организама је висок. На подручју Републике Србије се налази око 70 % фауне сисара Европе и око 74 % фауне птица Европе.

Копнени сисари су сврстани у шест редова (Insectivora, Chiroptera, Carnivora, Artiodactyla, Rodentia, Lagomorpha). Од њих, статус дивљачи има 29 врста сисара.

На територији Републике Србије среће се преко 360 врста птица, од чега су 260 врста птице гнездарнице. Ако се има у виду да је број врста птица које се гнезде на Балканском полуострву око 300 врста, то значи да се код нас среће 87 % орнитофауне Балкана. Од њих, 33 врсте имају статус дивљачи.

2.1 Врсте дивљачи и њихов статус заштите

Дивље врсте које су угрожене или могу постати угрожене, које имају посебан значај са генетичког, еколошког, екосистемског, научног, здравственог, економског и другог аспекта, штите се као строго заштићене дивље врсте или заштићене дивље врсте.

На основу Закона, проглашени су следећи статуси заштите дивљачи:

- 1) трајно заштићене врсте дивљачи;
- 2) ловостајем заштићене врсте дивљачи.

Трајно заштићене врсте дивљачи (неловне врсте дивљачи) заштићују се трајном забраном лова.

Ловостајем заштићене врсте дивљачи (ловне врсте дивљачи) заштићују се забраном лова у одређеном периоду (у даљем тексту: ловостај).

Заштита, управљање, лов, коришћење и унапређивање популација ловостајем заштићених врста дивљачи, обезбеђују се у складу са прописима којима се уређује ловство и прописима којима се уређује заштита природе.

Министар надлежан за послове ловства и министар надлежан за послове заштите животне средине споразумно су прогласили ловостајем заштићене врсте дивљачи, трајање ловне сезоне на ловостајем заштићене врсте дивљачи у отвореним и ограђеним ловиштима, ограђеним деловима ловишта и полигонима за лов дивљачи, као и мере заштите и регулисања бројности популација трајно заштићених и ловостајем заштићених

врста дивљачи, а на основу процене угрожености појединих врста, бројности популација и обавеза из потврђених међународних уговора.

Заштићене врсте дивљих животиња, које имају статус ловостајем заштићених врста дивљачи, приказане су у табели 1:

Ред. број	ВРСТА Српски назив	ВРСТА Научни назив
СИСАРИ (МАММАЛИА) – ДЛАКАВА ДИВЉАЧ		
1.	Дивокоза	<i>Rupicapra rupicapra</i>
2.	Муфлон	<i>Ovis aries</i>
3.	Срна	<i>Capreolus capreolus</i>
4.	Јелен европски, јелен обични	<i>Cervus elaphus</i>
5.	Јелен лопатар	<i>Dama dama</i>
6.	Јелен вирџинијски	<i>Odocoileus virginianus</i>
7.	Дивља свиња	<i>Sus scrofa</i>
8.	Зец	<i>Lepus europaeus</i>
9.	Дивља мачка**	<i>Felis silvestris</i>
10.	Куна белица	<i>Martes foina</i>
11.	Куна златица	<i>Martes martes</i>
12.	Јазавац	<i>Meles meles</i>
13.	Сиви пух	<i>Glis glis</i>
14.	Ондатра	<i>Ondatra zibethica</i>
15.	Веверица	<i>Sciurus vulgaris</i>
16.	Ракунолики пас	<i>Nyctereutes procyonoides</i>
17.	Нутрија	<i>Myocastor coypus</i>
18.	Ласица	<i>Mustela nivalis</i>
19.	Мрки твор	<i>Mustela putorius</i>
20.	Вук *	<i>Canis lupus</i>
21.	Шакал	<i>Canis aureus</i>

22.	Лисица	<i>Vulpes vulpes</i>
ПТИЦЕ (AVES) – ПЕРНАТА ДИВЉАЧ		
1.	Дивља патка кржуља, крца	<i>Anas crecca</i>
2.	Дивља патка звиждара	<i>Anas penelope</i>
3.	Дивља патка глувара	<i>Anas platyrhynchos</i>
4.	Дивља патка пупчаница, гроготовац	<i>Anas querquedula</i>
5.	Дивља патка риђоглава	<i>Aythya ferina</i>
6.	Дивља гуска лисаста	<i>Anser albifrons</i>
7.	Дивља гуска глоговњача	<i>Anser fabalis</i>
8.	Шумска шљука***	<i>Scolopax rusticola</i>
9.	Дивљи голуб гривнаш	<i>Columba palumbus</i>
10.	Гугутка	<i>Streptopelia decaocto</i>
11.	Грлица	<i>Streptopelia turtur</i>
12.	Препелица	<i>Coturnix coturnix</i>
13.	Пољска јаребица	<i>Perdix perdix</i>
14.	Фазан из слободне природе	<i>Phasianus colchicus</i>
15.	Црна лиска	<i>Fulica atra</i>
16.	Барска кокица	<i>Gallinula chloropus</i>
17.	Сојка	<i>Garrulus glandarius</i>
18.	Гачац	<i>Corvus frugilegus</i>
19.	Велики корморан****	<i>Phalacrocorax carbo</i>
20.	Јастреб кокошар ****	<i>Accipiter gentilis</i>
21.	Сива чапља ****	<i>Ardea cinerea</i>
22.	Сива врана ****	<i>Corvus cornix</i>
23.	Сврака ****	<i>Pica pica</i>

Табела 1. Трајање ловне сезоне на ловостајем заштићене врсте дивљачи у Републици Србији

Напомена:

* врста се штити као ловостајем заштићена врста дивљачи, осим на деловима територије Аутономне покрајине Војводина где се штити као строго заштићена дивља врста;

** врста се штити као ловостајем заштићена врста дивљачи, осим на територији Аутономне покрајине Војводина где се штити као строго заштићена дивља врста;

*** врста се штити као ловостајем заштићена врста дивљачи на подручјима до 500 m надморске висине;

**** врсте које корисник ловишта може да лови искључиво ради спречавања штета у ловиштима на површини регистрованог рибњака и у ловиштима, у складу с годишњим планом газдовања ловиштем.

Заштита и регулисање бројности популација трајно заштићених врста дивљачи обезбеђују се у складу са прописима којима се уређује заштита природе. Трајно заштићене врсте дивљачи су:

1) сисари, и то:

- (1) мрки медвед (*Ursus arctos*),
- (2) рис (*Lynx lynx*),
- (3) видра (*Lutra lutra*),
- (4) хермелин (*Mustela erminea*),
- (5) степски твор (*Mustela eversmanii*),
- (6) дабар (*Castor fiber*),
- (7) шарени твор (*Vormela peregusna*);

2) птице, и то:

- (1) јаребица камењарка (*Alectoris graeca*),
- (2) лештарка (*Bonasa bonasia*),
- (3) велики тетреб (*Tetrao urogallus*),
- (4) дивља патка шиљкан (*Anas acuta*),
- (5) дивља патка кашикара (*Anas clypeata*),
- (6) дивља патка чегртуша (*Anas strepera*),
- (7) дивља гуска (*Anser anser*),
- (8) мала лисаста гуска (*Anser erythropus*),
- (9) дивља патка ђубаста (*Aythya fuligula*),
- (10) барска шљука бекасина (*Gallinago gallinago*).

Република Србија, као власник дивљачи, у обавези је да предузме одговарајуће законодавне и административне мере за обезбеђивање очувања дивљачи и њихових станишта, као и потребне стручне мере за одржање популација дивљачи или за њихово прилагођавање нивоу који посебно одговара еколошким, научним и културним захтевима, притом имајући у виду економске захтеве, захтеве за рекреацијом, као и потребе подврста, варијетета или облика за које постоје потенцијални ризици.

Република Србија је у обавези да предузима мере ради обезбеђивања ефикасног газдовања свим ловостајем заштићеним врстама аутохтоних, алохтоних и миграторних врста дивљачи, уз обезбеђивање и спровођење адекватног ловостаја, односно других процедура којима се регулише њихово управљање и експлоатација.

Република Србије има право да, у случају да постоје оправдани разлози, направи изузетак за сваку поједину врсту дивљачи која је била у претходном статусу трајно заштићене врсте, под условом да нема другог задовољавајућег решења и да тај изузетак неће угрозити опстанак дотичне популације, а нарочито ради:

1. заштите живота и здравља људи;
2. заштите биодиверзитета;
3. спречавања озбиљних штета усевима, стоци, шумама, рибањацима, води и другим облицима својине;
4. интереса сигурности и безбедности у копненом и ваздушном саобраћају;
5. заштите и очувања најважнијих јавних интереса;
6. истраживања и образовања, обнављања популације, поновног увођења и потребног размножавања;
7. хватања, држања или друге разборите експлоатације одређене врсте дивљачи у малим количинама, под стриктно надзираним условима, на селективној основи и у ограниченој мери.

2.2 Анализа стања дивљачи

Најзначајније ловне врсте дивљачи припадају групама папкара и звери. До сада је у Републици Србији регистровано укупно 18 врста звери, из четири фамилије. Као ловне

врсте, третирају се њих 10. У категорији неловних (строго заштићених) врста, налази се шест врста звери. У принципу, само су вук (*Canis lupus*), лисица (*Vulpes vulpes*), шакал (*Canis aureus*), а донекле и дивља мачка (*Felis silvestris*) и јазавац (*Meles meles*) из категорије ловних врста предмет већег интересовања ловаца и ловног управљања. Остале врсте звери тренутно немају већи ловни значај. Од неловних (строго заштићених) врста, мрки медвед (*Ursus arctos*) и рис (*Lynx lynx*) побуђују већу пажњу, како због атрактивности, тако и због појачане пажње и напора ка очувању и унапређењу њиховог укупног статуса у природи.

Центри високог диверзитета крупних звери су, пре свега, Јужни Банат, Карпатска Србија и Балканска Србија у источној зони, а Подрињска Србија и Рашка у западној зони.

Вук на нашим просторима још увек има стабилне популације, а нови налази у Срему и јужном Банату, у непосредној близини Београда и других градова, указују на значајне способности прилагођавања и извесног степена синантропизације.

Бројно стање популације вука, у току 2007. године, процењено је на 700 – 800 јединки, а тренд популације је оцењен оценом – у порасту/стабилан (Акциони план за очување вука (*Canis lupus* L. 1758) у Србији – прва фаза, Институт за биолошка истраживања „Синиша Станковић”, Београд, 2007).

Према подацима којима располаже министарство надлежно за послове ловства, а који су добијени од корисника ловишта и ловних инспектора, бројност популације вука у Републици Србији је процењена на око 1400 јединки. На основу планских докумената корисника ловишта и на основу искоришћених евиденционих картица за обележавање одстрелене дивљачи, у ловној 2012/2013. години планиран је одстрел 465 јединки, а реализован одстрел 279 јединки, док је у ловној 2013/2014. години планиран одстрел 323 јединке, а реализован одстрел 83 јединке. Приликом утврђивања квота одстрела у ловишту, полази се од општих карактеристика станишта, процењеног броја вучијих чопора на датом подручју и с тим у вези процењене бројности сваког чопора, при чему број одстрелених јединки не сме да доведе до пада бројности сваког појединачног чопора испод пет јединки. У вези са тим, највећи интензитет одстрела по једном чопору не сме да пређе квоту 20 – 30 % (до 20 % у чопорима са седам јединки, а до 30 % у чопорима преко седам јединки). Један од показатеља тренда раста бројности вука у Републици Србији је и број захтева за надокнаду штете од вука, који показује извесан пораст.

Статус мрког медведа је мање повољан од статуса вука. Његов ареал чине два, географски међусобно одвојена дела (источна и западна Србија). Ради се генерално о подручјима где су још увек сачувани већи шумски комплекси и аутохтони шумски екосистеми. Значајан део популације у западном делу је концентрисан у оквиру Националног парка „Тара” (где постоји контакт са популацијом у суседној Републици Српској, као и редовна миграција јединки са једне на другу страну), где су и ефикасно заштићени.

Рис наставља трендове стабилизације, односно ширења ареала у источној и североисточној Србији, што са ранијим проценама у јужном Банату, може указивати на успостављање релативно стабилне популације.

Шакал наставља тренд повећавања бројности популација у оквирима свог древног ареала (Карпатска и Балканска Србија, Срем, јужни Банат), тако и на новим подручјима, у Јужном Поморављу и Подрињу. Садашња бројност популација, међутим, носи озбиљан ризик од значајних штета на крупној и ситној дивљачи, те регулисање бројности шакала у Републици Србији постаје озбиљан проблем и велики изазов.

Фауна папकारа у Републици Србији је релативно сиромашна. Ред је у Републици Србији заступљен са три фамилије и седам врста. Од тога, три врсте су интродуковане, и то: (јелен лопатар (*Dama dama*), јелен вирџинијски (*Odocoiles virginianus*) и муфлон (*Ovis aries*). Све врсте, осим јелена вирџинијског, су ловно атрактивне и значајне за ловство Републике Србије.

Центри високог и средње високог диверзитета за папкаре у Републици Србији су Бачко Подунавље и западни део Срема, затим Подрињска Србија у западној, и Јужни Банат и Карпатска Србија у источној зони. Као зона са великом бројем врста се издваја и Београдска микрорегија. У регијама Ибар и Копаоник, Западно Поморавље, Велико и Јужно Поморавље, издвајају се подручја ниског диверзитета.

Оваква слика просторне расподеле разноврсности папкара у Републици Србији последица је деловања више различитих фактора, различитог временског и просторног обухвата и трајања. Аутохтону фауну чине свега четири врсте, док су три алохтоне. Фауна папкара је у дужем историјском периоду изложена снажном антропогеном притиску, израженом, пре свега, кроз девастацију природних станишта и прекомерном изловљавању. Директна последица је скоро потпуни нестанак европског јелена (*Cervus elaphus*) са простора јужно од Саве и Дунава средином XX века, свођење ареала дивокозе (*Rupicapra rupicapra*) на неколико, међусобно развојених и удаљених локалитета, и значајно проређивање популација срне (*Capreolus capreolus*) и дивље свиње (*Sus scrofa*).

Последњих деценија двадесетог века, учињени су значајни напори на интродукцији и реинтродукцији појединих врста на просторе централне Србије. Примарна, и у то време скоро искључива сврха ових насељавања је била обнова или успостављање популација ради развоја ловства и ловне привреде. Први талас оваквих акција је спроведен током 60-тих, 70-тих и 80-тих година, када је извршено насељавање јелена европског на просторе источне Србије: Ђердапа, Северног и Јужног Кучаја и Дели Јована, и то у неколико сукцесивних покушаја, затим дивокозе на Ђердап, Столове, кањон Дубочице, кањон Лазареве реке и ојачавање проклетијске популације јединкама пореклом из Херцеговине. У том периоду је извршено и установљавање више ограђених ловишта која су насељавана преваходно муфлоном и јеленом лопатаром, и то: ловиште „Добановачки забран“, ловиште „Липовица“ код Приштине, ловиште „Суботичке шуме“, ловиште „Национални парк Фрушка Гора“ (ограђени део ловишта „Ворово“), ловиште „Трешња“, ловиште „Вратна“, ловиште „Алија“, ловиште „Злотске шуме – Црни врх“ (ограђени део ловишта „Дубашница“), ловиште „Карађорђево“ (ограђени део ловишта „Гувниште“).

Насељавање јелена европског предвиђено је планом развоја ловства у Републици Србији за период од 2001. до 2010. године, а реализација је поверена Јавном предузећу „Србијашуме“, док је последње насељавање европског јелена, из Мађарске, извршено 2009. године, у делу ловишта „Национални парк Фрушка Гора“.

Министарство надлежно за послове ловства, у циљу унапређења стања ловостајем заштићених врста дивљачи, финансирао је, почевши од ловне 2007/2008. године вишефазни програм насељавања дивокоза на подручје планине Столови, у ловишту „Гоч“, као и програм интензивног гајења јелена обичног и дивље свиње у ограђеном делу ловишта „Буковик“, чији је корисник Јавно предузеће „Србијашуме“.

Из Буџетског фонда за развој ловства Републике Србије, у току ловне 2012/2013. године финансиран је пројекат „Јачање биолошких капацитета и техничке инфраструктуре за реинтродукцију дивокоза на погодна станишта у Србији“, чији је носилац Јавно предузеће Национални парк „Тара“, а у току ловне 2013/2014. године пројекат „Адаптивни (морфолошки и генетички) потенцијал у природним популацијама срне и дивокозе и предлог мера ловног газдовања у складу са популационом динамиком“, чији је носилац Природно-математички факултет – Биолошки факултет Универзитета у Крагујевцу, док је у плану и реинтродукција дивокозе на погодне локалитете у ловишту „Национални парк Копаоник“. Из Буџетског фонда за развој ловства Републике Србије, од његовог отварања, издвајана су значајна средства за унапређење и развој дивљачи и ловства у Републици Србији (ревитализација стања дивљачи у ловиштима, изградња прихватилишта, узгајалишта, ловноузгојних и ловнотехничких објеката и др).

Стање популација ситне дивљачи, од значаја за ловство, пре свих зеца и пољске јаребице, у Републици Србији карактерише извесна варијабилност у погледу кретања бројности на појединим деловима њиховог ареала распрострањења. Бројност ових врста,

годинама уназад, показује извештан тренд стагнације до смањења, што се најчешће доводи у везу са погоршањем еколошких и климатских услова, неадекватном применом заштитних хемијских средстава у пољопривреди, као и незаконитим ловом.

Недостатак свеобухватних информација суштински су разлог за увођење сталног мониторинга популација дивљачи и њихових станишта, чиме ће се обезбедити остварење општег интереса у обављању ловства као делатности, односно коришћења, управљања, заштите и унапређивања популација дивљачи и њихових станишта. Успостављањем мониторинга популација дивљачи и њихових станишта, као стабилног система сталног праћења и анализе укупног стања популација дивљачи и њихових станишта, држава, као власник дивљачи, располагаће неопходним подацима о бројним стањима, просторној дистрибуцији, виталности и здравственом стању популација дивљачи и биодиверзитету.

Основни популациони параметри (бројност популације, густина популације, одстрел, проценат коришћења и сл) свих гајених ловостајем заштићених врста дивљачи у Републици Србији показују далеко ниже вредности у поређењу са земљама Европе.

Као пример за поређење, може се искористити ловна статистика Републике Аустрије. Република Аустрија заузима површину од 83.858 km² (Република Србија 88.631 km²), од чега је, као и у Републици Србији под ловштима око 98% (у Републици Аустрији је под шумама 46% површине, док је у Републици Србији око 30%). Република Аустрија има нешто већи број становника од нас (око 8,3 милиона), као и већи број ловаца (око 120 хиљада).

Основу ловства у Републици Аустрији чине готово исте врсте дивљачи као и у Републици Србији (са изузетком козерога (*Capra ibex*) који не настањује наше просторе), с тим да су матични фондови популација дивљачи и обим њиховог коришћења у Републици Аустрији вишеструко већи него у Републици Србији. У нашој држави су звери (вук, мрки медвед, рис и шакал) многобројније у односу на аустријска ловишта, али се зато Република Аустрија може похвалити већом бројношћу дивљих папкара, а посебно јеленске дивљачи, чија бројност је по неким незваничним проценама и 10 пута већа него у нашој земљи. Због велике бројности дивљачи, у аустријским ловиштима се не врши пребројавање које је код нас обавезно по Закону, тако да званична статистика о бројности дивљих папкара не постоји, због чега се бројност дивљачи једино може проценити на основу обима одстрела. У току ловне 2012/2013. године, у Републици Аустрији је одстрелено: срна око 280.000, дивљих свиња око 49.000, јелена европског око 59.000, дивокоза око 21.000, зечева око 120.000, пољских јаребица око 7.000 и фазана око 100.000 јединки, при чему су све популације оцењене као стабилне, осим дивљих свиња чије је стање популације оцењено као повећано.

У даљем тексту приказана је анализа стања која се односи на гајене аутохтоне ловостајем заштићене врсте дивљачи и то: срне, дивље свиње, јелена европског, дивокозе, зеца, пољске јаребице и фазана, уз коришћење података из ловне 2012/2013. године. Подаци Ловачког савеза Косова и Метохије односе се на период од 2009. године до 2013. године.

Популациони параметри за одређене ловостајем заштићене врсте дивљачи у ловном подручју, посебно ће се обрадити у програмима развоја ловних подручја, а још прецизније у планским документима за газдовање ловиштима.

2.2.1 Срна (*Capreolus capreolus*)

Срна, као најбројнија врста папкара са широким ареалом у Републици Србији има веома велики значај за ловство. Без обзира на ову чињеницу, стање популација срнеће дивљачи није на задовољавајућем нивоу. Највеће густине популације срне су у ловиштима у северним и источним деловима Републике Србије (Шумадија и Неготинска крајина), док се идући ка југу и југозападу густине популација смањују.

Густина матичног фонда срна у Републици Србији без аутономних покрајина креће се од 0,48 до 61,83 грла на 1.000 ха.

Највеће густине популације срне су у ловиштима у северним и источним деловима Републике Србије (Шумадија и Неготинска крајина), док се идући ка југу и југозападу густине популација смањују.

Густина оптималног фонда креће се од 2,94 до 52,44 грла на 1.000 ха.

Планирано је коришћење од 1,00 до 29,29 % од оптималног фонда (што је испод нивоа реалног прираста), а реализован је одстрел од 0,43 до 25,13 % од матичног фонда.

Популациони параметри срне у Републици Србији без аутономних покрајина, приказани су у табели 2:

Република Србија без аутономних покрајина	
Оптимални фонд по планским документима (број јединки)	93.052
Матични фонд утврђен бројањем (број јединки)	72.433
Планирани одстрел по планским документима (број јединки)	8.272
Реализовани одстрел (број јединки)	4.187
Густина оптималног фонда на 1000 ха (број јединки)	16,65
Густина матичног фонда на 1000 ха (број јединки)	12,96
Планирано коришћење од оптималног фонда (%)	8,89
Реализовани одстрел од матичног фонда (%)	5,78

Табела 2. Популациони параметри срне у Републици Србији без аутономних покрајина*

Густина матичног фонда у Аутономној покрајини Војводина креће се од 0,41 до 146,95 грла на 1.000 ха. Највеће густине популације срне су у ловиштима на североистоку покрајине.

Популациони параметри срне у Аутономној покрајини Војводина, приказани су у табели 3:

Аутономна покрајина Војводина	
Оптимални фонд по планским документима (број јединки)	77.962
Матични фонд утврђен бројањем (број јединки)	59.971
Планирани одстрел по планским документима (број јединки)	9.611
Реализовани одстрел (број јединки)	7.205
Густина оптималног фонда на 1000 ха (број јединки)	38,88
Густина матичног фонда на 1000 ха (број јединки)	29,91
Планирано коришћење од оптималног фонда (%)	12,33
Реализовани одстрел од матичног фонда (%)	12,01

Табела 3. Популациони параметри срне у Аутономној покрајини Војводина**

Бројност срнеће дивљачи на подручју Аутономне покрајине Косово и Метохија приказана је у табели 4:

Врста дивљачи	На крају ловне 2009/2010. године	На крају ловне 2010/2011. године	На крају ловне 2011/2012. године	На крају ловне 2012/2013. године)	На крају ловне 2013/2014. Године
Срна	804	760	705	630	520

Табела 4. Преглед бројности срне у Аутономној покрајини Косово и Метохија***

Популациони параметри срне у Републици Србији приказани су у табели 5:

Оптимални фонд по планским документима	Матични фонд утврђен бројањем	Густина оптималног фонда на 1000 ha	Густина матичног фонда на 1000 ha
171.014	132.404	22,52	17,43

Табела 5. Популациони параметри срне у Републици Србији*

2.2.2 Дивља свиња (*Sus scrofa*)

Дивља свиња је, после срне, наша најбројнија и најраспрострањенија врста крупних папкара. Ареал обухвата скоро целу територију централне Србије, изузев неких мањих подручја на северозападу (делови Мачве), средишњем делу (делови Шумадије, Великог и Западног Поморавља) и југу Републике Србије (Лесковачко поље, део долине Јужне Мораве, Топлица). На територији Аутономне покрајине Војводина, дивљу свињу срећемо углавном у шумским екосистемима на западу и југоистоку Аутономне покрајине и у плавним зонама дуж већих водотока.

Густина матичног фонда дивље свиње у Републици Србији без аутономних покрајина креће се од 0,51 до 18,88 јединки на 1.000 ha. Највеће густине популације дивље свиње су у ловиштима у источним, јужним, па у југозападним деловима Србије, док су густине популација мање у централним и северним деловима Србије. Густина оптималног фонда креће се од 0,51 до 20,46 јединки на 1.000 ha.

Услед високог коефицијента прираста код дивљих свиња, као и тренда повећања бројности дивљих свиња у појединим ловиштима изнад оптималне бројности утврђене бонитирањем станишта, корисник ловишта је, сходно законској обавези био дужан да предузима мере ради успостављања оптималне бројности те врсте дивљачи утврђене у ловној основи, тако да је планирано коришћење од 3,57 до 203,33 % од оптималног фонда (што је испод нивоа реалног прираста), док се реализован одстрел кретао у распону од 1,16 до 103,33 % од матичног фонда.

Популациони параметри дивље свиње у Републици Србији без аутономних покрајина, приказани су у табели 6:

Република Србија без аутономних покрајина	
Оптимални фонд по планским документима (број јединки)	15.836
Матични фонд утврђен бројањем (број јединки)	14.354
Планирани одстрел по планским документима (број јединки)	5.967
Реализовани одстрел (број јединки)	3.669
Густина оптималног фонда на 1000 ha (број јединки)	2,83
Густина матичног фонда на 1000 ha (број јединки)	2,57
Планирано коришћење од оптималног фонда (%)	37,68
Реализовани одстрел од матичног фонда (%)	25,56

Табела 6. Популациони параметри дивље свиње у Републици Србији без аутономних покрајина*

Густина матичног фонда у Аутономној покрајини Војводина креће се од 0,30 до 176,19 грла на 1.000 ha, уз напомену да се густине веће од 14 грла на 1.000 ha односе на ограђена ловишта и ловишта на рибањацима. Највеће густине популације дивље свиње су у подунавским ловиштима.

Популациони параметри дивље свиње у Аутономној покрајини Војводина приказана је у табели 7:

Аутономна покрајина Војводина	
Оптимални фонд по планским документима (број јединки)	9.208
Матични фонд утврђен бројањем (број јединки)	7.083
Планирани одстрел по планским документима (број јединки)	4.931
Реализовани одстрел (број јединки)	4.476
Густина оптималног фонда на 1000 ha (број јединки)	4,59
Густина матичног фонда на 1000 ha (број јединки)	3,53
Планирано коришћење од оптималног фонда (%)	53,55
Реализовани одстрел од матичног фонда (%)	63,19

Табела 7. Популациони параметри дивље свиње у Аутономној покрајини Војводина**

Бројност дивље свиње на подручју Аутономне покрајине Косово и Метохија приказана је у табели 8:

Врста дивљачи	На крају ловне 2009/2010. године	На крају ловне 2010/2011. године	На крају ловне 2011/2012. године	На крају ловне 2012/2013. године)	На крају ловне 2013/2014. Године
Дивља свиња	840	720	615	600	510

Табела 8. Преглед бројности дивље свиње у Аутономној покрајини Косово и Метохија***

Популациони параметри дивље свиње у Републици Србији приказани су у табели 9:

Оптимални фонд по планским документима	Матични фонд утврђен бројањем	Густина оптималног фонда на 1000 ha	Густина матичног фонда на 1000 ha
25.044	21.437	3,30	2,82

Табела 9. Популациони параметри дивље свиње у Републици Србији*

2.2.3 Јелен европски (*Cervus elaphus*)

Јелен европски је наша најкрупнија врста дивљих папкара. Јелен је атрактивна и врло значајна врста дивљачи за ловство Републике Србије. Просторни распоред јелена у Републици Србији последица је деловања више различитих фактора, различитог временског и просторног обухвата и трајања. У дужем историјском периоду, јеленска дивљач је била изложена снажном антропогеном притиску, израженом, пре свега, кроз девастацију природних станишта и прекомерном изловљавању. Директна последица је скоро потпуни нестанак европског јелена са простора јужно од Саве и Дунава средином XX века.

Подручја распрострањења јелена су Бачко Подунавље, западни део Срема, Јужни Банат и Карпатска Србија са Старом планином у источној зони. Поред поменутих подручја, у функцији реинтродукције у слободној природи, ова дивљач је присутна у ограђеним деловима ловишта, односно узгајалиштима крупне дивљачи на Церу, Јастрепцу, Буковику, Соколовици и Чемернику.

На подручју Републике Србије без аутономних покрајина, у анализираним отвореним ловиштима у којима је присутан јелен европски, густина матичног фонда креће се од 0,68 до 7,09 грла на 1.000 ha. Највеће густине популације јелена европског су у ловиштима у источним деловима Србије (Кучајске планине, Неготинска крајина и Стара планина). Густина оптималног фонда креће се од 0,89 до 15,23 грла на 1.000 ha. Планирано је коришћење од 2,00 до 22,00 % од оптималног фонда (што је испод нивоа реалног прираста), а реализован је одстрел од 1,58 до 7,81 % од матичног фонда.

У седам ограђених ловишта, односно ограђених делова ловишта густина оптималног, као и густина матичног фонда је и до 194,64 грла на 1.000 ha, планирано је коришћење до 30,00 % од оптималног фонда (што је испод нивоа реалног прираста), а реализован је одстрел до 23,75 % од матичног фонда.

Популациони параметри јелена европског у Републици Србији без аутономних покрајина приказани су у табели 10:

Република Србија без аутономних покрајина	
Оптимални фонд по планским документима (број јединки)	2.775
Матични фонд утврђен бројањем (број јединки)	2.050
Планирани одстрел по планским документима (број јединки)	236
Реализовани одстрел (број јединки)	127
Густина оптималног фонда на 1000 ha (број јединки)	0,50
Густина матичног фонда на 1000 ha (број јединки)	0,37
Планирано коришћење од оптималног фонда (%)	8,50
Реализовани одстрел од матичног фонда (%)	6,20

Табела 10. Популациони параметри јелена европског у Републици Србији без аутономних покрајина*

На подручју Аутономне покрајине Војводина, у ловиштима у којима се управља популацијама јелена европског, густина матичног фонда креће се од 0,38 до 4,94 грла на 1.000 ha, у отвореним ловиштима и од 19,33 до 111,23 грла на 1.000 ha у ограђеним ловиштима, односно ограђеним деловима ловишта. Највеће густине популације јелена европског су у ловиштима уз Дунав и Саву, у којима су капацитети близу оптималних и не постоји потреба за ширењем капацитета.

Популациони параметри јелена европског у Аутономној покрајини Војводина приказани су у табели 11:

Аутономна покрајина Војводина	
Оптимални фонд по планским документима (број јединки)	4.667
Матични фонд утврђен бројањем (број јединки)	3.598
Планирани одстрел по планским документима (број јединки)	990
Реализовани одстрел (број јединки)	848
Густина оптималног фонда на 1000 ha (број јединки)	2,33
Густина матичног фонда на 1000 ha (број јединки)	1,79
Планирано коришћење од оптималног фонда (%)	21,21
Реализовани одстрел од матичног фонда (%)	23,57

Табела 11. Популациони параметри јелена европског у Аутономној покрајини Војводина**

Бројност јелена европског на подручју Аутономне покрајине Косово и Метохија приказана је у табели 12:

Врста дивљачи	На крају ловне 2009/2010. године	На крају ловне 2010/2011. године	На крају ловне 2011/2012. године	На крају ловне 2012/2013. године)	На крају ловне 2013/2014. Године
Јелен европски	106	98	76	64	54

Табела 12. Преглед бројности јелена европског у Аутономној покрајини Косово и Метохија***

Популациони параметри јелена европског у Републици Србији приказани су у табели 13:

Оптимални фонд по планским документима	Матични фонд утврђен бројањем	Густина оптималног фонда на 1000 ha	Густина матичног фонда на 1000 ha
7.442	5.684	0,98	0,74

Табела 13. Популациони параметри јелена европског у Републици Србији*

2.2.4 Дивокоза (*Rupicapra rupicapra*)

Дивокоза је аутохтона врста папкара у Републици Србији. Данашњи ареал врсте на западу Србије обухвата планински масив Таре, у оквиру истоименог националног парка, а у источној Србији подручје Ђердапа, у оквиру истоименог националног парка, као и кањон Лазареве реке (Злотска клисура) и оближње притоке.

Садашње стање популације дивокозе не може се оценити као задовољавајуће.

Стално деловање различитих лимитирајућих фактора (биотичких, абиотичких и антропогених) током дужег периода, као и специфични захтеви ове врсте у погледу биотопа, резултирали су свођењем ареала дивокозе на неколико међусобно раздвојених и удаљених локалитета, тако да се насељавање ове дивљачи, на подручја са повољним станишним условима, намеће као један од најважнијих стратешких циљева.

Популациони параметри дивокозе у Републици Србији без аутономних покрајина, приказани су у табели 14:

Република Србија без аутономних покрајина	
Оптимални фонд по планским документима (број јединки)	693
Матични фонд утврђен бројањем (број јединки)	644
Планирани одстрел по планским документима (број јединки)	58
Реализовани одстрел (број јединки)	11

Табела 14. Популациони параметри дивокозе у Републици Србији без аутономних покрајина*

Бројност дивокозе на подручју Аутономне покрајине Косово и Метохија приказана је у табели 15:

Врста дивљачи	На крају ловне 2009/2010. године	На крају ловне 2010/2011. године	На крају ловне 2011/2012. године	На крају ловне 2012/2013. године)	На крају ловне 2013/2014. Године
Дивокоза	360	310	308	260	190

Табела 15. Преглед бројности дивокозе у Аутономној покрајини Косово и Метохија***

2.2.5 Зец (*Lepus europaeus*)

Зец припада реду глодара (Rodentia). У Републици Србији зец је распрострањен у свим крајевима. Најбројније популације зеца налазе се у равничарским и брдским пределима на пољопривредном земљишту. Дуго времена је био доминантна врста ситне дивљачи у нашим ловиштима.

Бројност популација зеца на територији Републике Србије је подложна значајном осцилирању. Тренд смањења укупне бројности и смањења квота одстрела зеца је евидентан последњих деценија.

На подручју Републике Србије без аутономних покрајина, густина матичног фонда креће се од 3,93 до 218,03 јединки на 1.000 ha.

Највеће густине популације зеца у централној Србији су у ловиштима Шумадије и Поморавља.

Густина оптималног фонда креће се у анализираним ловиштима од 1,09 до 182,46 јединки на 1.000 ha.

Планирано је коришћење од 1,50 до 78,20 % од оптималног фонда (што је испод нивоа реалног прираста), а реализован је одстрел од 1,05 до 68,34 % од матичног фонда.

Популациони параметри зеца у Републици Србији без аутономних покрајина, приказани су у табели 16:

Република Србија без аутономних покрајина	
Оптимални фонд по планским документима (број јединки)	356.655
Матични фонд утврђен бројањем (број јединки)	283.760
Планирани одстрел по планским документима (број јединки)	47.849
Реализовани одстрел (број јединки)	32.421
Густина оптималног фонда на 1000 ha (број јединки)	63,80
Густина матичног фонда на 1000 ha (број јединки)	50,76
Планирано коришћење од оптималног фонда (%)	13,42
Реализовани одстрел од матичног фонда (%)	11,43

Табела 16. Популациони параметри зеца у Републици Србији без аутономних покрајина*

У Аутономној покрајини Војводина налазе се станишта са највећом бројношћу популација зеца у Републици Србији. Густина матичног фонда креће се у анализираним ловиштима од 2,35 до 1172,88 јединки на 1.000 ha.

Популациони параметри зеца у Аутономној покрајини Војводина, приказани су у табели 17:

Аутономна покрајина Војводина	
Оптимални фонд по планским документима (број јединки)	313.720
Матични фонд утврђен бројањем (број јединки)	285.200
Планирани одстрел по планским документима (број јединки)	41.878
Реализовани одстрел (број јединки)	27.740
Густина оптималног фонда на 1000 ha (број јединки)	156,47
Густина матичног фонда на 1000 ha (број јединки)	142,24
Планирано коришћење од оптималног фонда (%)	13,35
Реализовани одстрел од матичног фонда (%)	9,73

Табела 17. Популациони параметри зеца у Аутономној покрајини Војводина**

Бројност зеца на подручју Аутономне покрајине Косово и Метохија приказана је у табели 18:

Врста дивљачи	На крају ловне 2009/2010. године	На крају ловне 2010/2011. године	На крају ловне 2011/2012. године	На крају ловне 2012/2013. године)	На крају ловне 2013/2014. Године
Зеца	1.900	1.760	1.600	1.560	1.210

Табела 18. Преглед бројности зеца у Аутономној покрајини Косово и Метохија***

Популациони параметри зеца у Републици Србији, приказани су у табели 19:

Оптимални фонд по планским документима	Матични фонд утврђен бројањем	Густина оптималног фонда на 1000 ha	Густина матичног фонда на 1000 ha
670.375	568.960	88,26	74,91

Табела 19. Популациони параметри зеца у Републици Србији*

2.2.6 Пољска јаребица (*Perdix perdix*)

Угроженост пољске јаребице и драматично смањење бројности популација ове врсте у последњих неколико деценија представља глобални процес забрињавајућих размера, при чему постоје више узрока за појаву негативног тренда.

Разлози за такав тренд су многобројни, непосредно условљени и најчешће тешко или никако не могу да се елиминишу. Многоброје људске активности које су усмерене на измену природне средине, а пре свих развој савремених агросистема, довеле су до смањења бројности популација пољске јаребице. Један од основних узрока јесте пренамена површина које представљају природно станиште пољске јаребице у корист повећања приноса пољопривредних ратарских култура, без остављања заштитних појасева и ремиза, које представљају површине на којима пољска јаребица опстаје и има могућност за потенцијално унапређење бројности популације.

Такође, један од можда најважнијих узрока је неповољни утицај климатских прилика, који најчешће имају и пресудан утицај на велике промене у густинама популација пољских јаребица. Управо због наведеног разлога, и поред тога што лов није пресудан фактор смањења бројности пољске јаребице на нашим просторима, ради заштите и регулисања њихове бројности, чије је стање популације и стање станишта нарушено елементарним непогодама и неповољним временским условима (поплаве, град, олује, дуготрајни мразеви, високи снежни наноси, вишемесечна суша), у току 2010, 2011, 2012. и 2013. године, министар пољопривреде, шумарства и водопривреде и министар енергетике, развоја и заштите животне средине, споразумно су донели, у току 2013. године, Правилник о измени правилника о проглашењу ловостајем заштићених врста дивљачи („Службени гласник РС” бр. 31/13), којим је уведен ловостај на пољску јаребицу током целе године, са важењем забране лова до 31. марта 2015. године.

Густина матичног фонда креће се од 0,83 до 245,33 јединки на 1.000 ha. Највеће густине популације су у ловиштима у јужним и централним деловима Србије (Понишавље, Топлица и Поморавље).

Густина оптималног фонда креће се од 1,77 до 240,91 јединки на 1.000 ha.

Планирано је коришћење од 0,49 до 30,00 % од оптималног фонда (што је испод нивоа реалног прираста), а реализован је одстрел од 0,12 до 23,41 % од матичног фонда.

Популациони параметри пољске јаребице у Републици Србији без аутономних покрајина, приказани су у табели 20:

Република Србија без аутономних покрајина	
Оптимални фонд по планским документима (број јединки)	244.600
Матични фонд утврђен бројањем (број јединки)	174.819
Планирани одстрел по планским документима (број јединки)	7.115
Реализовани одстрел (број јединки)	1.952
Густина оптималног фонда на 1000 ha (број јединки)	43,76
Густина матичног фонда на 1000 ha (број јединки)	31,27
Планирано коришћење од оптималног фонда (%)	2,91
Реализовани одстрел од матичног фонда (%)	1,12

Табела 20. Популациони параметри пољске јаребице у Републици Србији без аутономних покрајина*

Према расположивим подацима, бројност пољске јаребице на целој територији Аутономне покрајине Војводина је испод биолошког минимума и због тога је ова врста код свих корисника под сталном заштитом и не лови се.

Бројност пољске јаребице на подручју Аутономне покрајине Косово и Метохија приказана је у табели 21:

Врста дивљачи	На крају ловне 2009/2010. године	На крају ловне 2010/2011. године	На крају ловне 2011/2012. године	На крају ловне 2012/2013. године)	На крају ловне 2013/2014. Године
Пољска јаребица	2.600	2.360	2.019	1.840	1.650

Табела 21. Преглед бројности пољске јаребице у Аутономној покрајини Косово и Метохија***

2.2.1 Фазан

Фазан је најбројнија врста пернате дивљачи у Републици Србији и од великог значаја за ловство укупно гледано. Иако је постојбина ове врсте јужна и југоисточна Азија, уношена је одавно у многе европске земље, првенствено као ловна дивљач. На тај начин се фазан одомаћио на широким просторима европског континента. Ипак, због „оштрије” европске климе, фазанске популације су у слободној природи често подложне значајним колебањима, те се бројност популација перманентно оснажује уношењем животиња из вештачког узгоја, што омогућава и нешто већи одстрел ове врсте у природи у односу на реални прираст.

Фазан је раширен на читавом простору Републике Србије, са значајним варирањима бројности и густине популација, у зависности од локалних станишних услова.

Популациони параметри фазана у Републици Србији приказани су у табели 22:

Република Србија	
Матични фонд утврђен бројањем (број јединки)	264.398
Планирани одстрел по планским документима (број јединки)	171.979
Реализовани одстрел (број јединки)	91.641
Густина матичног фонда на 1000 ha (број јединки)	30,44
Реализовани одстрел од матичног фонда (%)	53,29

Табела 22. Популациони параметри фазана у Републици Србији ****

2.2.2 Подаци о осталим ловостајем заштићеним врстама дивљачи

Подаци о газдовању осталим ловостајем заштићеним врстама дивљачи у току ловне 2012/2013. године, добијени из извештаја корисника ловиштима на територији Републике Србије (без извештаја одређеног броја корисника из аутономних покрајина) приказани су у табели 23:

Ред. бр.	Врсте дивљачи	Процењена бројност	Планирани одстрел	Реализовани одстрел
СИСАРИ (MAMMALIA) – ДЛАКАВА ДИВЉАЧ				
1.	шакал	11.228	4.418	2.691
2.	лисица	57.308	22.218	16.160
3.	дивља мачка	8.024	2.018	812
4.	куна белица	31.300	6.536	3.526
5.	куна златица	9.397	902	280
6.	јазавац	17.368	2.523	578
7.	сиви пух	20.284	360	0
8.	ондатра	8.070	456	22
9.	веверица	30.264	190	40
10.	ракунолики пас	50	10	0
11.	нутрија	1.065	20	0
12.	ласица	13.810	44	20
13.	мрки твор	12.726	271	10
ПТИЦЕ (AVES) - ПЕРНАТА ДИВЉАЧ				
1.	Дивља гуска лисаста	46.120	4.629	1.009
2.	Дивља гуска глоговњача	19.875	646	295
3.	Дивља патка риђоглава	22.584	1.520	492
4.	Дивља патка глувара	207.841	32.189	15.237
5.	Шумска шљука	15.703	1.780	352
6.	Дивља патка звиждара	4.680	190	38
7.	Дивља патка кркавац, крца, кржуља	97.327	9.516	3.663
8.	Дивља патка крца-пупчаница, гроготовац	14.820	943	303
9.	Лиска црна	17.337	1.007	71
10.	Дивљи голуб гривњаш	67.398	6.658	1.767
11.	Препелица	471.805	63.444	34.706
12.	Грлица	194.174	26.954	10.371
13.	Гугутка	185.725	15.975	3.699
14.	Барска кокица	2.655	20	0
15.	Гачац	30.594	1.116	50
16.	Сојка	39.727	2.335	705
17.	Сива чапља	7.585	176	116
18.	Велики вранац	11.523	320	186
19.	Сива врана	95.828	8.738	1.451
20.	Сврака	100.949	10.105	1.983

Табела 23. Газдовање осталим ловостајем заштићеним врстама дивљачи у Републици Србији ****

Легенда:

* Подаци Министарства пољопривреде и заштите животне средине – Управе за шуме, добијени из извештаја корисника ловишта и ловних инспектора;

** Подаци Покрајинског секретаријата за пољопривреду, водопривреду и шумарство Аутономне покрајине Војводина;

*** Подаци Ловачког савеза Косова и Метохије;

**** Подаци Министарства пољопривреде и заштите животне средине – Управе за шуме, добијени из извештаја корисника ловишта.

2.3 Стање ловства у Републици Србији

На територији Републике Србије, тренутно има установљених 390 ловишта, која обухватају укупну површину 8.687.272,99 ha, односно 98,01 % укупне површине Републике Србије (8.863.100 ha), од тога на територији централне Србије 205 ловишта са површином 5.590.038,10 ha, на територији Аутономне покрајине Војводина 152 ловишта са површином 2.005.031,89 ha и на територији Аутономне покрајине Косово и Метохија 33 ловишта са површином 1.092.203,00 ha.

У складу са Законом, Влада је донела Уредбу о установљавању ловних подручја на територији Републике Србије („Службени гласник РС”, бр. 91/11), којом су установљена 32 ловна подручја на територији Републике Србије, од чега 21 у централном делу Србије, девет у Аутономној покрајини Војводина и два у Аутономној покрајини Косово и Метохија.

Ловна подручја се установљавају на целој територији Републике Србије ради спровођења јединствене ловне политике и одговарајућих мера заштите, гајења и унапређивања газдовања дивљачи, при чему је ловно подручје просторно заокружена географска и природна целина која се установљава ради спровођења јединствене ловне политике, дугорочног рационалног газдовања популацијама одређених врста дивљачи и ефикасног предузимања одговарајућих мера у ловиштима.

До ступања на снагу Закона, у Републици Србији се бројност ловаца процењивала између 75.000 и 85.000. У ловној 2012/2013. години дистрибуирано је 76.396 ловних карата (53.566 у Србији без Аутономне покрајине Војводина и 22.860 у Аутономној покрајини Војводина), што значи да је толико ловаца стекло исправу за појединачно право на лов на територији Републике Србије за наведену ловну годину.

Историјска и културна традиција ловства Републике Србије, фолклор и ловачки обичаји, почивају скоро два века на сеоским – варошким и, касније, градским ловачким друштвима. Локално становништво и самоуправе имају традицију лова у свом природном окружењу и заједничком ловишту. У сеоском окружењу ловци су најчешће они који су власници земљишта које чини ловиште и које они обрађују. У социјалном смислу, лов је део народног обичаја који се преноси са колена на колена и облик друштвеног живота локалне заједнице. Законом је прописано да корисник ловишта може да буде правно лице основано као јавно предузеће, привредно друштво, други облик предузећа, као и ловачко удружење и друго удружење, које је основано и делује у складу са законом.

Стање ловства у Републици Србији, као делатности од општег интереса, је незадовољавајуће. Садашње стање је, између осталог, последица недоследног и непотпуног одређивања државе према питањима својине над дивљачи, имовинско-правним проблемима који проистичу из права газдовања дивљачи и својинских права над просторима у којима се дивљач размножава и гаји, као и неодговарајућег дефинисања ловства као привредне делатности и ловства ради задовољења личних потреба појединца или група.

Основни проблеми у ловству су:

1. недоследна примена и непоштовање законских и институционалних оквира;
2. монополизам одређених друштвених организација и одређених интересних група;
3. низак ниво техничко-технолошког и институционалног развоја;
4. непостојање документа стратешког планирања у ловству;
5. неразвијени мониторинг популација дивљачи и њихових станишта;
6. нестручно планирање у ловству;
7. неадекватно управљање одређеним врстама дивљачи;
8. непрофесионално газдовање ловиштима;
9. отежани услови стварања дохотка;

10. недисциплина корисника делимично обновљивих природних ресурса (дивљач и станиште дивљачи);
11. лоша организација рада и мали број запослених у ловиштима;
12. неодговарајућа судска пракса у погледу процесуирања незаконитог лова, прекршаја и злоупотреба.

Стање у ловству у Републици Србији, у последњих двадесет и више година, посматрано кроз планирање, спровођење мера за заштиту, управљање, лов, коришћење и унапређивање популација дивљачи, као и улагање у ловишта и дивљач, не може се оценити позитивним, што је у највећој мери последица како друштвено-економских прилика, тако и недовољно стручног планирања и непрофесионалног односа према газдовању ловиштима од стране корисника ловишта, а делом и неповољних прилика у ловном туризму. Подаци које су корисници ловишта достављали министарству надлежном за послове ловства, у наведеном периоду, у виду извештаја о бројности и коришћењу главних гајених врста, говоре да су исти имали великих проблема у газдовању ловиштима, како због произвољне, а тиме и погрешне, процене бројности ловостајем заштићених врста, нестручног, необјективног и неспроводивог планирања, неодговорног спровођења планских докумената, непрофесионалног газдовања ловиштем, неевидентног незаконитог лова, а могуће и због намерног умањивања прихода од коришћења природног богатства. Поред наведених, фактори који су веома негативно утицали на стање у ловству су и инертност државе, као власника дивљачи, као и неадекватна контрола рада корисника ловишта.

Подаци о стању дивљачи указују на то да циљеви, које су кроз програме развоја ловства постављали корисници ловишта за унапређење стања дивљачи и ловства у периоду до 2010. године, нису постигнути, што ствара потребу утврђивања и спровођења читавог низа мера које ће то обезбедити. Резултати газдовања корисника ловишта недвосмислено указују на чињеницу да се у већој мери, у ловиштима на територији Републике Србије није газдовало у складу са научним и прихваћеним стручно-искуственим методологијама и достигнућима.

На бројно стање дивљачи, њихову просторну дистрибуцију и присуство у појединим ловиштима, а тиме и на газдовање ловиштима, нарочито утичу битно измењени животни услови, све сиромашнија разноврсност хране, различите заразне болести, клима, предатори, као и антропогени фактор, и то са аспекта неконтролисаних и нестручних активности у пољопривреди (употреба средстава за заштиту биља и других хемијских средстава на непрописан начин и у количинама и дозама које проузрокују штету на дивљачи; вршење жетве и косидбе пољопривредним машинама које немају уграђене уређаје за истеривање, односно плашење дивљачи; уништавање и нарушавање пољозаштитних и ветрозаштитних појасева; паљење стрњика, корова, трстике, траве и другог растиња у ловиштима); са аспекта недовољно стручног и недовољно одговорног планирања и газдовања дивљачи; као и са аспекта незаконитог лова.

Наведене чињенице довеле су до потребе изналажења примеренијих решења за дивљач, која је најсензибилнији индикатор квалитета животне средине, као и за њена станишта, што је резултирало доношењем Закона о дивљачи и ловству, 2010. године, и подзаконских аката донетих за спровођење тог закона. Наведени закон даје могућност да потенцијали којима располаже Република Србија, буду тако усмерени и унапређени да недостаци из претходног периода буду отклоњени и превазиђени.

Увођењем системског планирања, заснованог на утврђеним методологијама мониторинга и бонитирања, као и строжијом контролом израде и спровођења планских докумената превазишли би се и неутралисали узроци наведених проблема.

3. SWOT И PEST АНАЛИЗА

3.1 SWOT анализа – анализа предности, слабости, шанси и ризици – опасности

3.1.1 Предности:

- 1) природне предиспозиције – висок биодиверзитет и предеони диверзитет; разноврсна ловна фауна; повољност фактора средине за узгој дивљачи (обим и квалитет хране, доступност воде, експозиција и квалитет тла, вегетација, клима и др.);
- 2) географски положај – добра саобраћајна повезаност са главним ловно-туристичким тржиштима – могућност развоја ловног туризма;
- 3) ловна атрактивност подручја – релативно широка лепеза ловне понуде европских врста дивљачи.

3.1.2 Слабости и ограничења:

- 1) ниска бројност популација гајених врста дивљачи на нивоу Републике Србије;
- 2) мала густина популација на већем делу територије;
- 3) неједнака расподела густина између еколошки сличних станишта;
- 4) релативно ниска трофејна вредност дивљачи;
- 5) мали одстрелни фонд дивљачи – ниска економска добит;
- 6) непријављивање реалног одстрела;
- 7) мала бројност популација неких врста дивљачи у Републици Србији које су због тога стављене под трајну заштиту, а за ловство су врло атрактивне (мрки медвед, рис, велики тетреб, јаребица камењарка, лештарка...);
- 8) непоклапање граница појединих ловних подручја са ареалима и природним стаништима појединих врста крупне дивљачи;
- 9) досадашњи законодавно-регулаторни инструменти који нису обезбедили на одговарајући начин заштиту и унапређење дивљачи и њених станишта;
- 10) непримењивост одређених прописа из области ветерине, заштите животне средине, пољопривреде, оружја и муниције и кривичног права у газдовању дивљачи и ловиштима;
- 11) неусклађеност ловства, као делатности од општег интереса са другим делатностима (пољопривреда, шумарство, ветеринарство, водопривреда и др),
- 12) недостатак методологије мониторинга популација дивљачи и њихових станишта и методологија бонитирања станишта, као основ за системско утврђивање начина планирања;
- 13) нестручно планирање и непрофесионалан и неодговоран однос према дивљачи и ловиштима од стране корисника ловишта;
- 14) постојећи ниво узгојно-технолошких, односно управљачких механизма у ловству услед техничко-технолошке, законодавне и организационе несавремености и недовољне развијености;
- 15) постојеће стање образовања у ловству, односно неадекватан систем образовања ловних радника и незадовољавајући ниво стручних знања и вештина довело је до стварања малобројног и недовољно квалификованог стручног кадра способног да се носи са нараслим изазовима и савременим достигнућима у струци;
- 16) незадовољавајући ниво обима и квалитета научно-истраживачког рада који не одговара потребама струке;
- 17) нерешено питање својинских односа, коришћења и намене земљишта, шума и вода;
- 18) незадовољавајуће стање и тек започети процес реструктурирања јавних предузећа за газдовање шумама у државној својини;

- 19) миграција сеоског становништва, погоршање неповољне демографске структуре и веома отежани услови живота у руралним областима;
- 20) непоштовање демократског принципа који сваком грађанину омогућава слободан боравак и уживање у природи, уз услов да јој не наноси штету;
- 21) неусаглашеност интерсекторских политика и стратешких докумената;
- 22) неповољан радни и професионални статус лица са лиценцом за обављање стручних послова газдовања ловиштем и лица са лиценцом за обављање ловочуварских послова;
- 23) поделе и нарушени односи у ловачким организацијама (ловачка удружења и ловачки савези);
- 24) негативна друштвена перцепција ловства као делатности и неадекватно информисање јавности;
- 25) неадекватна технологија газдовања дивљачи:
 - (1) лоше бонитирање и процена капацитета станишта,
 - (2) непрецизност и непоузданост елементарних података о стању популација дивљачи,
 - (3) погрешне процене динамике развоја популација ловостајем заштићених дивљачи,
 - (4) непоуздане процене бројности матичних фондова дивљачи,
 - (5) погрешне процене развоја узрасне и полне структуре дивљачи,
 - (6) погрешно одређивање квота одстрела ловостајем заштићених врста дивљачи,
 - (7) неадекватно управљање стаништима;
- 26) недостатак мониторинга популација дивљачи и њихових станишта у Републици Србији и централне базе података о стању популација;
- 27) недоследност у процесуирању незаконитог лова и неадекватна казнена политика правосудних органа;
- 28) релативно неразвијен ловни туризам као један од замајаца нових улагања;
- 29) компликована процедура за прекогранични пријем ловаца из иностранства;
- 30) недостатак финансијских средстава за значајнија улагања у развој ловства.

3.1.3 Шансе:

- 1) унапређење ловства, доследним спровођењем државног интереса, кроз очување, обнављање и унапређење природних ресурса (дивљач и њихова станишта);
- 2) могућност повећања матичних фондова гајених врста дивљачи;
- 3) подизање нивоа трофејне вредности дивљачи;
- 4) развој државног сектора за ловство, који обухвата студијско-аналитичке, инспекцијске, стручне и ловочуварске службе, ради јасног дефинисања и спровођења државног интереса кроз управљање имовином уз усмеравање, контролу и надзор над ресурсом и корисником ловишта од стране државе;
- 5) развој и унапређење планирања управљања ловиштима и дивљачи и доследно спровођење планских докумената;
- 6) професионализација кадра који обавља стручне и ловочуварске послове у ловиштима;
- 7) коришћење подстицајних финансијских средстава из фондова ресорног министарства надлежног за послове ловства, који се финансирају од накнада за коришћење ловостајем заштићених врста дивљачи и ловних карата;
- 8) привлачење средстава из фондова Републике Србије за развој локалних заједница, екошког туризма, руралног туризма и средства других министарстава;
- 9) конкурисање за средства из финансијских фондова међународних институција и организација;

- 10) покретање кооперативних пројеката за одрживо коришћење биолошких (ловних) ресурса на националном и интернационалном нивоу;
- 11) покретање пројеката у области ловства кроз приватну иницијативу и јавно-приватно партнерство;
- 12) обука кадра неопходног за реализацију пројеката одрживог развоја и одрживог коришћења ловних ресурса;
- 13) развој и унапређење технологија управљања ловним ресурсима;
- 14) усклађивање и повезивање ловства, као делатности од општег интереса и осталих делатности (пољопривреда, шумарство, ветеринарство, водопривреда, заштита природе и др), које данас представљају лимитирајуће факторе за ловство као делатност;
- 15) повезивање ловства, шумарства и рибарства, као делатности од општег интереса, у заједнички сектор;
- 16) подизање ловно-туристичке понуде и ловно-туристичка и медијска промоција и валоризација Републике Србије;
- 17) опстанак и развој локалних, нарочито сеоских, заједница и опстанак традиционалног начина живота и привређивања;
- 18) постизање стручног, политичког, економског и социјалног консензуса, уз поштовање савремених модела газдовања и важећих прописа, ради очувања ловачке традиције;
- 19) промена друштвене перцепције ловства као делатности и формирање позитивног општег става према ловству;
- 20) могућност организовања тзв. „повезаног” лова на више врста дивљачи у ловиштима, уз ангажовање и коришћење и других производа туристичке понуде (авантуристички туризам, посматрање дивљачи, фото-сафари итд).

3.1.4 Ризици – опасности:

- 1) маргинализовање и потискивање ловне привреде и ловног туризма као непрофитабилних и неперспективних делатности од стране државе и самих корисника ловишта;
- 2) непостојање јасне визије о месту и улози ловства и ловне привреде у делатности организација – корисника ловишта, и концепције – плана о њиховом дугорочном развоју;
- 3) висок ниво незаконитог лова;
- 4) финансијска криза глобалних размера и могуће опште смањење туристичких и ловно-туристичких активности;
- 5) недостатак и недоступност извора финансирања за улагања у неопходну инфраструктуру и развој;
- 6) незаинтересованост и некооперативност локалних заједница;
- 7) примена економски неодрживих и еколошки штетних облика газдовања – тежња постизања краткорочне добити на рачун дугорочне (краткотрајно коришћење „главнице” уместо дугорочног убирања „камате”);
- 8) увођење у праксу неодрживих, односно еколошки штетних „пројеката унапређења ловства” неусклађених са другим планским документима у ловству;
- 9) јачање утицаја друштвених група са примарно негативним ставом према ловству;
- 10) јачање конкуренције у региону у овој области.

3.2 PEST анализа одрживог газдовања дивљачи и ловиштем

Политичко-правни фактори	Економски фактори	Социолошки фактори	Техничко-технолошки фактори
<ul style="list-style-type: none"> – Неусклађеност прописа који ближе уређују области ловства, заштите животне средине и ветеринарства. – Поделе и нарушени међуљудски односи у ловачким организацијама (ловачким удружењима и ловачким савезима), пре свега, због личних интереса појединаца и одређених интересних група, узрок су великих проблема у функционисању система ловства. – Непотпуно и неадекватно спровођење Закона, ограничени стручни капацитети код корисника ловишта, ограничени инспекцијски капацитети и недостатак политичке воље директно утичу на негативан тренд у ловству. – Процес придруживања Европској унији отвара могућност усклађивања националног законодавства и стратешких докумената са међународно прихваћеним приступима о коришћењу, заштити и управљању биолошким ресурсима. 	<ul style="list-style-type: none"> – Недовољна финансијска улагања у унапређење стања дивљачи и ловства. – Финансијско-економска криза код већег броја корисника ловишта који због тога не могу да обезбеде услове за газдовање ловиштем (прописан број лица у стручној и ловочуварској служби, новчана средства за исплату накнаде штета од дивљачи, новчана средства за осигурање делатности и ловаца и сл). – Недовољан удео финансирања мера заштите животне средине у укупном државном буџету што се аутоматски одражава и на стање станишта дивљачи и укупног биодиверзитета. – Одсуство адекватних економских механизма и дугорочног финансијског планирања у ловству. 	<ul style="list-style-type: none"> – Недовољно развијена свест јавности о значају дивљачи, као добра од општег интереса, ловства као делатности од општег значаја. – Економска криза, потреба за убрзаним економским развојем и процес транзиције могу довести до повећаног и неодрживог притиска на дивљач као биолошки ресурс. – Пропусна моћ ловишта (однос ловаца према површини станишта и бројном стању дивљачи, у датом времену, која се лови у складу са планским документом), односно број ловних карата по јединици површине станишта. – Нарушена равнотежа између, регионалних, локалних, руралних и урбаних подручја. – Висок проценат лица која се баве незаконитим ловом. – Недостатак стручних капацитета за квалитетно спровођење планских докумената. 	<ul style="list-style-type: none"> – Потреба за међународном сарадњом и разменом искустава, технологија и научних сазнања, која имају велики потенцијал за успешну примену у управљању и очувању природних ресурса. – Неопходно је повећати улагања у националне пројекте истраживања, мониторинга и валоризације популација дивљачи и њихових станишта. – Потреба за методологијама и механизмима за ефикасну примену нових научних сазнања и резултата мониторинга у мерама и активностима коришћења, заштите и одрживог управљања дивљачи. – Потреба за успостављањем технички напредне и функционалне Централне базе података и Катастра ловишта. – Слаби стручни капацитети.

Табела 24. PEST анализа одрживог газдовања дивљачи и ловиштем

4. ДУГОРОЧНИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕГИЈЕ, СМЕРНИЦЕ И МЕРЕ ЗА РАЗВОЈ ЛОВСТВА И УНАПРЕЂИВАЊЕ СТАЊА ПОПУЛАЦИЈА ДИВЉАЧИ

Дугорочни циљеви подразумевају опште циљеве, као и смернице и мере за развој ловства и унапређивање стања популација дивљачи, који ће у даљем тексту бити посебно наведени и описани.

4.1 Општи циљеви

Очување, унапређење, заштита и одрживо коришћење популација дивљачи на територији Републике Србије и реализација афирмативних еколошких, економских и друштвених аспеката ловства.

4.2 Смернице и мере за развој ловства и унапређивање стања популација дивљачи

Детаљнија анализа и разрада наведених општих циљева омогућила је дефинисање низа специфичних циљева у области очувања, унапређења, заштите и одрживог коришћења популација дивљачи Републике Србије по којима су разрађени појединачни циљеви и мере за постизање тих циљева, који подразумевају:

4.2.1 Смерница за управљање популацијама дивљачи и праћење стања дивљачи и њених станишта

Полазећи од констатације, засноване на претходно изнетим и предоченим чињеницама, да тренутно стање популација гајених врста ситне и крупне дивљачи у Републици Србији није на задовољавајућем нивоу у погледу бројности, узрасне и полне структуре, просторног распореда, густине и трофејне вредности, ради ревитализације и унапређења стања, као једног од најважнијих стратешких приоритета, постављају се следећи циљеви:

1) унапређивање стања ловостајем заштићених врста дивљачи, уз утврђивање, усвајање и примену механизма за унапређење стања дивљачи до постизања оптималних фондова, са уравнотеженим полним, старосним и трофејним структурама, у обиму који ће обезбедити њихову дугорочну вијабилност;

2) на подручју Републике Србије јужно од Дунава и Саве стратешки приоритет је унапређење општег популационог статуса врста као што су дивокоза, јелен европски, зец и пољска јаребица као рањивих врста, и срне као врсте чије је бројно стање тренутно знатно испод капацитета станишта, као и очување и унапређење популација мрког медведа, риса, великог тетреба, лештарке и јаребице камењарке;

3) на територији Аутономне покрајине Војводина стратешки приоритет је предузимање мера за развој, очување и унапређење популација зеца, фазана и срне, обнављање и унапређење стања пољске јаребице, као и очување и унапређење популације вука на територији где је ловостајем заштићен;

4) на територији Аутономне покрајине Косово и Метохија стратешки приоритет је предузимање мера за развој, очување и унапређење популација дивокозе, мрког медведа, великог тетреба, зеца, пољске јаребице, лештарке и фазана;

5) унапређење станишта дивљачи кроз предузимање активности на унапређењу хранидбених потенцијала станишта, очувању и формирању склоништа за дивљач, обезбеђивања воде и мира у ловишту и предузимање других стручних управљачких активности;

6) спречавање штета коју дивљач може да проузрокује људима или имовини на земљишту, водама и шумама на којима се ловиште налази, као и површинама ван ловишта на којима се налази дивљач;

7) спречавање штета коју правно или физичко лице проузрокује на дивљачи у лову, незаконитом лову, саобраћају, као и штета које настају као последица елементарних непогода и ванредних ситуација (поплава, земљотрес, суша, пожар), у ловишту, као и површинама ван ловишта на којима се налази дивљач;

8) дефинисање подручја од стратешког интереса за Републику Србију, на којима ће се, ако испуњавају услове за интегрално газдовање шумом, шумским земљиштем и дивљачи од стратешког интереса за Републику Србију (јелен европски, дивокоза, муфлон, јелен лопатар, мрки медвед, велики тетреб и сл), установљавати ловишта посебне намене;

9) дефинисање осталих површина на којима ће се установљавати ловишта у којима ће се активно предузимати стручне мере газдовања и које ће у наредном планском периоду допринети унапређењу стања популација дивљачи постизањем оптималних бројности фондова, утврђених бонитирањем.

4.2.1.1 Мере за за управљање популацијама дивљачи и праћење стања дивљачи и њених станишта:

За реализацију ове смернице предлаже се спровођење следећих мера:

1) утврђивање и унапређење методологије бонитирања и процене капацитета станишта, као стручне основе за израду квалитетних планских докумената на основу којих се газдује ловостајем заштићеним врстама дивљачи и ловиштима;

2) утврђивање, усвајање и примена механизма за унапређење стања ловостајем заштићених врста дивљачи до постизања оптималних фондова, са уравнотеженим полним, старосним и трофејним структурама, у обиму који ће обезбедити њихову дугорочну вијабилност, уз унапређење трендова појединих популација ловостајем заштићених врста дивљачи и проширење ареала врста дивљачи од европског значаја, као и угрожених врста дивљачи које су присутне у ловним подручјима;

3) интензивна производња дивљачи у ограђеним узгајалиштима крупне дивљачи и узгајалиштима ситне дивљачи за потребе насељавања и повећања бројности у ловиштима, чиме ће се ублажити притисак на природне ресурсе;

4) формирање узгајалишта дивљачи посебне намене, као делова ловишта који се ограђују ради гајења дивљачи, очувања и побољшања генотипа и фенотипа одређених врста дивљачи;

5) одржање генетичке варијабилности унутар популација дивљачи и очување њиховог укупног генофонда;

6) реализација пројеката реинтродукције врста дивљачи на просторе где за то постоје еколошки, економски и друштвено прихватљиви услови;

7) идентификација врста дивљачи за које је потребно приоритетно изградити мере за унапређење стања заштите и регулисања бројности;

8) увођење у праксу мера *in situ* и *ex situ* заштите ради повећања бројности популација дивљачи, кроз програме интензивне производње дивљачи, вештачког узгоја, реинтродукције, интродукције, транслокације, аугментације и сл, где за то постоје прихватљиви услови;

9) предузимање активности на унапређењу стања врста које се тренутно налазе у статусу трајно заштићених врста (мрки медвед, рис, велики тетреб), а које имају велики ловни и ловно-туристички потенцијал;

10) очување и унапређивање станишта дивљачи (удео и квалитет прехранбених потенцијала, учешће и квалитет шума и шумског земљишта, површина за пашу, ремиза, пољозаштитних и ветрозаштитних појасева, зелених коридора, пољопривредних и осталих површина од значаја за дивљач);

11) смањење штета на дивљачи кроз заштиту дивљачи од биотичких и абиотичких фактора, а нарочито од штетних ефеката биолошких, хемијских супстанци на дивљач и њихова станишта, штета на дивљачи у незаконитом лову, саобраћају, радовима у пољопривреди, водопривреди и шумарству, елементарним непогодама, од других животиња које се без власника или без контроле власника налазе у ловишту и сл.

12) смањење штета од дивљачи.

4.2.2 Смернице за увођење и примену метода адаптивног управљања популацијама дивљачи

Адаптивним управљањем, као новим приступом управљања популацијама дивљачи, максимизира се остварење једног или више циљева и, активно или пасивно, пружају се информације за унапређење будућих акција. Овим системом управљања се усвајају нова сазнања за даље дугорочно унапређење самог процеса доношења одлука и спровођења мера, па се систем адаптивног управљања користи не само за управљање популацијама дивљачи, већ и за учење о систему адаптивног управљања.

4.2.2.1 Мере за увођење и примену адаптивног управљања популацијама дивљачи:

Адаптивно управљање представља нови приступ у управљању популацијама дивљачи уопште, те се за његову примену препоручује спровођење следећих мера:

- 1) дефинисање схема адаптивног управљања за различите типове ловишта и врсте дивљачи;
- 2) омогућавање приступа и коришћења адекватних информација из информационог и мониторинг система у ловству ради доношења правовремених одлука у циљу очувања, заштите и одрживог коришћења популација дивљачи и њихових станишта;
- 3) увођење концепта и метода адаптивног управљања у секторске политике и документе;
- 4) периодична ревалоризација донетих планских докумената током периода њиховог важења.

4.2.3 Смернице за развој система мониторинга популација дивљачи и њихових станишта

Мониторинг, као организован систем сталног праћења одређених појава и процеса у простору и времену, има непроцењив значај у процесу управљања динамичким живим системима, какви су, између осталих, и популације дивљачи и њихова станишта.

4.2.3.1 Мере за развој система мониторинга популација дивљачи и њихових станишта:

За реализацију ове смернице предлаже се спровођење следећих мера:

- 1) успостављање Катастра ловишта и Централне базе података, у које ће се уписивати и водити сви подаци од значаја за планирање, управљање и надзор над газдовањем ловиштима, заштитом дивљачи и стаништима дивљачи, у свим ловиштима установљеним на територији Републике Србије;
- 2) утврђивање, унапређивање и развој методологије мониторинга популација циљних врста дивљачи и њихових станишта уз дефинисање одговарајућих индикатора;
- 3) обједињавање, анализа података и квантификовање трендова о стању и статусу популација дивљачи и стању њихових станишта;

4) секторско и међусекторско умрежавање заинтересованих субјеката ради правовремене размене информација;

5) подизање капацитета у организацијама заинтересованих субјеката за спровођење мониторинга популација дивљачи и њихових станишта;

6) укључивање у програме и систем праћења утицаја климатских промена на популације дивљачи и њихова станишта на националном и међународном нивоу;

7) успостављање система праћења појаве и евентуалног ширења инвазивних врста ради заштите дивљачи и њихових станишта, израда базе података о распрострањењу инвазивних врста и развој метода ерадикације инвазивних врста.

4.2.4 Смернице за развој сектора ловства и сарадње са другим секторима

Јачање сектора задуженог за делатност ловства и унапређење управљачких, административних и корисничких капацитета, као и сарадња са другим секторима од изузетног значаја је за успешно функционисање тог дела државне управе, а тиме и читавог система ловства у Републици Србији.

За развој сектора ловства неопходно је успоставити стабилан систем у ловству као делатности од општег интереса, заснован на поштовању принципа одрживог газдовања дивљачи и њиховим стаништима.

4.2.4.1 Мере за развој сектора ловства и сарадње са другим секторима:

За реализацију ове смернице предлаже се спровођење следећих мера:

1) проширење радних капацитета у сектору за ловство у министарству надлежном за послове ловства, сходно обиму предвиђених послова,

2) дефинисање носиоца газдовања дивљачи и ловиштима (планирање, анализа и надзор) и носиоца коришћења дивљачи и ловишта;

3) унапређење капацитета ловне инспекције;

4) унапређење радног статуса стручне и ловочуварске службе;

5) обезбеђивање организационог повезивања сектора шумарства, пољопривреде, рибарства и ловства, као сродних делатности од општег интереса, а нарочито са аспекта утицаја између ових делатности уз примарни интерес заштите и очувања природних ресурса и биодиверзитета уопште, а нарочито заштите и чувања природних ресурса (шума, поља, рибе и дивљач), од стране служби чувара природе (шумочувари, пољочувари, рибочувари и ловочувари);

6) успостављање ефикасне међусекторске сарадње са органима, организацијама, установама и другим и субјектима чија се делатност односи на област управљања биолошким ресурсима, на нивоу планирања и реализације програма развоја који имају утицај на популације дивљачи и њихова станишта;

7) успостављање јасних односа и релација у погледу надлежности и хијерархије између државне управе, Ловачке коморе Србије, корисника ловишта и ловачких организација;

8) промовисање смерница и докумената са примерима најбоље праксе за очување популација дивљачи и њихових станишта за све релевантне секторе.

4.2.5 Смернице за образовање стручних лица и ловочувара, као и осталих стручних кадрова у ловству

Стално ојачавање капацитета, људских и материјалних, кроз стицање и примену нових знања, образовање одговарајућег кадра, усвајање нових технологија, опреме и знања на свим нивоима су неки од основних предуслова успешног развоја сектора.

4.2.5.1 Мере за образовање стручних лица и ловочувара, као и осталих стручних кадрова у ловству:

За реализацију ове смернице предлаже се спровођење следећих мера:

- 1) осавременивање и даљи развој система средњег и високог образовања у области ловства и увођење нових образовних профила;
- 2) веће учешће практичне обуке током школовања у области ловства;
- 3) унапређивање професионалног образовања кадрова у области ловства, кроз континуирану едукацију ловних радника;
- 4) интензивирање рада на подизању свести ловачке популације и развијању ловачке културе и етике.

4.2.6 Смернице за јачање научноистраживачких капацитета у ловству

Научноистраживачки рад у различитим областима заштите и коришћења природних ресурса, стицање нових знања и њихова примена у пракси представљају теоријски оквир и практичну основу за свако газдовање ловиштем.

4.2.6.1 Мере за јачање научноистраживачких капацитета у ловству:

За реализацију ове смернице предлаже се спровођење следећих мера:

- 1) ангажовање стручних и научних организација у сектору ловства, ради утврђивања и спровођења нових методологија, као и научних, стручних и развојних пројеката и програма, чији ће резултати, кроз адекватну примену, унапредити стање ловства, као и промовисање и реализација интердисциплинарних истраживања усмерених на различите аспекте ловства и одрживог коришћења ловних ресурса, као и интензивирање сарадње између научних организација;
- 2) покретање, односно интензивирање истраживања приоритетних ловних врста дивљачи са аспекта њихове заштите и одрживог коришћења;
- 3) обезбеђење значајније међународне финансијске и техничке подршке пројектима из области ловства и одрживог коришћења биолошких ресурса и олакшавање трансфера нових знања и технологија;
- 4) интензивирање сарадње између научних организација, корисника ловишта и локалних заједница, заинтересованих за унапређење знања и технологија заштите и одрживог коришћења популација дивљачи и обезбеђење трансфера и примене научних резултата у пракси од стране локалних заједница и заинтересованих група.

4.2.7 Смернице за укључивање локалног становништва у процес заштите дивљачи и унапређење ловства, као и других заинтересованих страна

Укључивање локалног становништва у процес општег унапређења ловства представља важан сегмент развоја ловства Републике Србије. Питања као што су: степен ограничења права коришћења земљишта, непотпуно одређивање државе према имовинско-правним проблемима који проистичу својинских права над просторима у којима се дивљач размножава и гаји, као и неодговарајућег дефинисања ловства као привредне делатности и ловства ради задовољења личних потреба појединца или група, представљају велики изазов за успешну и потпуну реализацију Стратегије.

4.2.7.1 Мере за укључивање локалног становништва у процес заштите дивљачи и унапређење ловства, као и других заинтересованих страна:

За реализацију ове смернице предлаже се спровођење следећих мера:

1) обезбеђење компензација за неостварени катастарски приход због ограничавања права коришћења својине, умањењем катастарског пореза;

2) усклађивање интереса ловства са развојним потребама сеоских подручја, укључујући заједничке интересе развоја одређених видова туризма (ловни туризам, екотуризам и сл.);

3) увођење адекватних механизма за унапређење сарадње државних органа и посебних организација надлежних за послове из области ловства и заштите природе, са једне стране и локалних организација, установа, удружења и других заинтересованих страна из области ловства и заштите природе, са друге стране.

4.2.8 Смернице за обавештавање јавности и учешће јавности у одлучивању о заштити дивљачи

Стварање предуслова за информисање свеукупне јавности о стању ловства, као и о мерама и активностима на унапређењу стања у сектору нису само глобални тренд, него и императив који се поставља пред сектор који жели да има већу улогу у укупном развоју Републике Србије.

4.2.8.1 Мере за обавештавање јавности и учешће јавности у одлучивању о заштити дивљачи:

За реализацију ове смернице предлаже се спровођење следећих мера:

1) подизање нивоа свести најшире јавности по питању ловства као делатности од општег интереса и његовог значаја за друштво у целини, ради сагледавања стварне улоге и значаја ловства, како у био-регулаторном, тако и у социо-економском смислу,

2) информисање и доступност података о стању ресурса, мерама и активностима које се спроводе на унапређењу, заштити и коришћењу дивљачи;

3) сарадња на међународном нивоу у размени информација и примени метода подизања и унапређења јавне свести у области ловства и одрживог коришћења биолошких ресурса;

4) обезбеђење транспарентности процеса доношења одлука и спровођења мера у области ловства и механизма за обезбеђивање доступности информација јавности.

4.2.9 Смернице за повећање економских ефеката који се могу остварити рационалним коришћењем ловних потенцијала

Спровођење Стратегије може имати значајан утицај на националну привреду.

Стратешко планирање и развој и примена додатних извора финансирања, поред уобичајене експлоатације ресурса, између осталог, укључује: финансијску анализу заштићених подручја на националном нивоу, унапређење и осавремењивање планова управљања заштићеним подручјима, развој и ажурирање финансијских планова појединачних заштићених подручја, идентификацију потенцијалних подручја за развој екотуризма у заштићеним подручјима и увођење мера за развој екотуризма у планове управљања заштићеним подручјима и сл.

С обзиром на то да ловство представља вид привредне делатности, даљи развој и унапређење је уско везано и са финансијском одрживошћу.

4.2.9.1 Мере за повећање економских ефеката који се могу остварити рационалним коришћењем ловних потенцијала:

За реализацију ове смернице предлаже се спровођење следећих мера:

1) унапређење економских ефеката у ловству, односно успостављање система контроле прихода и расхода, рационалног располагања и коришћења средстава и планских улагања у дивљач и ловство уз ојачавање капацитета постојећих буџетских фондова за развој ловства и обезбеђивање коришћења укупне количине средстава из којих се финансирају;

2) привлачење и ангажовање финансијских средстава из домаћих и страних фондова за развојне пројекте и програме из области ловства;

3) ангажовање средстава из програма подстицаја руралног и регионалног развоја у област ловства.

4.2.10 Смернице за законодавни и институционални оквир

Основне стратешке и политичке тежње Републике Србије су приступање, а затим и пуноправно чланство у Европску унију. За постизање тог циља, држава мора испунити бројне услове, укључујући и успостављање политичких, законодавних, институционалних и финансијских оквира за заштиту и унапређење биодиверзитета, а тиме и одрживо газдовање популацијама ловостајем заштићених врста дивљачи.

Иако законско уређење статуса дивљачи и ловства није део европског правног реда, односно уједињеног европског законодавства, Република Србија, као потписник докумената Европске уније који обрађују питања заштите и управљања биолошким, геолошким и предеоним диверзитетом, мора стално пратити и по потреби усаглашавати одредбе домаће правне легислативе из области ловства са потписаним међународним конвенцијама и усвојеним директивама.

Јачањем институционалног оквира за одрживо газдовање дивљачи и ловиштима, успостављају се основи за развој ловства као делатности од општег интереса и заштиту и унапређења дивљачи као природног богатства и добра од општег интереса.

4.2.10.1 Мере за законодавни и институционални оквир:

За реализацију ове смернице предлаже се спровођење следећих мера:

1) успостављање система ловства са јасно одређеним обавезама носиоца газдовања и носиоца коришћења;

2) ојачавање законодавног оквира за одрживо газдовање врстама дивљих животиња које имају статус ловних и неловних врста дивљачи;

3) унапређивање законодавног оквира којим се подстиче одрживо и контролисано коришћење природних ресурса, као и смањење деградације или пренамене шумских или других екосистема, у друге мање вредне сврхе;

4) унапређивање законодавног оквира који подстиче сејање, односно садњу различитих ратарских култура и сорти ратарских култура, као и примену добре пољопривредне праксе употребе ђубрива и пестицида ради заштите и побољшања животних услова дивљачи на тим површинама, као и заштиту биодиверзитета;

5) развијање и успостављање континуираног система стимулативне и казнене политике државних органа, пре свега, у погледу заштите и интереса дивљачи, као природног богатства и општег добра, као и заштите и интереса ловства као делатности од општег интереса, уз доследно поштовање прописа од стране правосудних органа (на пример: термин „незаконит лов” који се користи у Закону је директно повезан са истим термином у Кривичном законик, али га судска пракса не препознаје);

б) усаглашавање прописа из области заштите животне средине, пољопривреде, ветеринарства, шумарства, вода и ловства, ради заштите природних ресурса и спровођења мера одрживог газдовања и управљања природним ресурсима;

7) израђивање планских докумена та из области ловства уз поштовање смерница утврђених овом стратегијом.

5. МЕХАНИЗМИ ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ СТРАТЕГИЈЕ

5.1 Институционални механизми

Спровођење Стратегије је кључни процес који следи након усвајања Стратегије.

Министарство надлежно за послове ловства, као државни орган надлежан за послове ловства на целокупној територији Републике Србије, образоваће једну или више радних група за праћење спровођења Стратегије.

Од кључне важности је доследна примена Акционог плана за спровођење Стратегије, политичка подршка и посвећеност Владе, као и обезбеђено финансирање, праћење и ревизија.

Институционална одговорност за извештавање о напретку у спровођењу Стратегије су редовни извештаји о напретку и спровођењу планираних мера. Извештаји о напретку припремају се једном у пет година и засновани су на реализацији Акционог плана.

Држава, као власник дивљачи, најодговорнији је чинилац за развој ловства и обезбеђивање свих правно-регулаторних механизма као пресудних у задовољавању еколошких, економских и социјалних функција друштва.

Уставно опредељење да се природним добрима и добрима у јавној употреби одреди статус добара од општег интереса обавезује, пре свих, државу, као власника дивљачи, да уређује и спроводи механизме заштите, очувања и коришћења тог делимично обновљивог природног ресурса.

Неопходно је да се иницијалном државном регулацијом и деловањем тржишних механизма повећа продуктивност ловишта и квалитет ловног туризма у циљу постизања конкурентности у окружењу.

Планови за спровођење смерница Стратегије са утврђивањем приоритета и утврђивање могућих извора финансирања (буџетски фондови за развој ловства, буџет Републике Србије, међународни фондови за пројекте и програме из области ловства и сл) представљају основ за рационално и систематско унапређење развоја свих сегмената ловне делатности.

Постизање жељених секторских смерница имало би позитивне социјалне ефекте, с обзиром на то да ловство као делатност од општег интереса данас ни изблиза не запошљава онолико радне снаге колико би могло на основама одрживог коришћења ресурса.

Држава мора да кроз управљачке, административне и корисничке механизме непрестано развија свест целокупног друштва да се са дивљачи одрживо газдује и то на начин да се управљањем популацијама дивљачи и обимом њиховог коришћења обезбеђује очување, заштита и унапређење биодиверзитета, унапређује производност, способност обнављања, виталност и потенцијал популација дивљачи, тако да у садашњости и будућности испуњавају еколошке, економске и социјалне функције.

Како стање у ловству, као делатности од општег интереса, и однос јавности према ловству, показују негативан тренд, држава мора хитно да дефинише што јасније, чвршће и поузданије инструменте, којима ће се у што већој мери спречити и сузбијати незаконите и неетичке радње у ловству (незаконит лов, непријављивање одстрела, нелегално организовање лова, понашање и одевање у лову супротно ловачкој етици и ловачком кодексу и сл), и то максималним поштрвањем надзора, контрола и казних мера

(кривични, привредни и прекршајни поступци, раскид уговора о давању права на газдовање ловиштем и др).

Потребно је да држава, поред наведеног, као носилац газдовања и власник дивљачи, обезбеди и све друге поуздане инструменте: заштиту, контролисано коришћење, унапређивање, рационално управљање и вредновање свих функција дивљачи и њихових станишта, као и материјалну и финансијску подршку за остваривање газдовања дивљачи и ловиштима.

Потребно је уредити права, обавезе и одговорност државе, грађана, државних органа, организација, привредних и других правних субјеката из скоро свих делатности и активности у Републици Србији, које имају одређене везе са сектором ловства, уз подршку министарства надлежног за послове ловства и свих осталих државних органа и организација.

Држава мора да у наредном периоду обезбеди, осим јачања правно-нормативних инструмената, и трајне финансијске механизме и инструменте за унапређење стања и активирање свих капацитета и потенцијала у сектору ловства.

5.2 Индикатори

Индикатори су веома важни за успешну оцену спровођења Стратегије. Избор индикатора одражава везу са кључним предложеним смерницама, односно мерама. Да би били међународно упоредиви, одабрани индикатори су усаглашени са новом, ревидираном листом индикатора одрживог развоја Уједињених нација и обухвата индикаторе спровођења Миленијумских циљева развоја. Сви индикатори су родно подржани.

У оквиру процеса реализације свих предвиђених смерница за одрживо коришћење дивљачи и газдовање ловиштима неопходно је успоставити ефикасан механизам евалуације напретка у имплементацији Стратегије, који ће обезбедити да информације о процесу имплементације буду доступне свим релевантним органима, организацијама, установама и другим правним субјектима, као и јавности.

Избор индикатора требало би да буде заснован на њиховом потенцијалу да пружи јасан увид у остварени напредак ка одрживом коришћењу ресурса, да послуже као основа за утврђивање приоритета у планираним активностима, мерама и развоју секторских планова, као и да идентификују кључне угрожавајуће факторе процеса одрживог коришћења ресурса.

Систем индикатора би требало применити, како за праћење имплементације Стратегије, тако и за све инструменте њене реализације, као што су акциони план, програми и основе.

6. ФИНАНСИРАЊЕ У ЛОВСТВУ

За спровођење Стратегије треба обезбедити разноврсне изворе финансирања, тако да трошкови очувања ловних и неловних врста дивљачи буду подељени између органа, организација, установа и других заинтересованих страна на начин да одражавају допринос заштити, унапређењу и рационалном коришћењу овог природног богатства и добити од његове заштите и коришћења.

Извори финансирања у ловству у Републици Србији, између осталог и за спровођење Стратегије, укључују средства из националног буџета која се алоцирају преко министарства и наменских буџетских фондова, буџета локалних самоуправа, као и средстава корисника ловишта. Потенцијални извори финансирања су средства која се обезбеђују кроз билатералне и мултилатералне споразуме, а најзначајнији међународни фондови су свакако предприсупни фондови Европске уније.

Тек оснивањем буџетских фондова за развој ловства, у току ловне 2010/2011. године, активности у овој области почињу да се финансирају на организован начин. У већини сектора ловство се још увек само декларативно сматра привредном и економском категоријом, тако да суштинских промена у односу према овој делатности нема.

Буџетски фонд за развој ловства Републике Србије је отворила Влада, а њиме управља министарство надлежно за послове ловства, на неодређено време, док је Буџетски фонд за развој ловства аутономне покрајине отворио надлежни извршни орган аутономне покрајине и њиме управља надлежни покрајински орган, на неодређено време, у складу са Законом.

Буџетски фондови за развој ловства финансирају се из прихода остварених од накнаде за коришћење ловостајем заштићених врста дивљачи и накнаде за ловну карту, у складу са Законом.

Средства Буџетског фонда за развој ловства Републике Србије користе се за:

- 1) израду програма развоја ловних подручја;
- 2) израду и реализацију програма и пројеката развоја ловства и унапређивања стања популација дивљачи и њених станишта у Републици Србији;
- 3) друге намене, у складу са Законом.

Расподелу средстава Буџетског фонда за развој ловства Републике Србије министарство надлежно за послове ловства врши путем јавног конкурса.

Средства буџетског фонда за развој ловства аутономне покрајине користе се за:

- 1) израду и спровођење програма развоја ловних подручја на територији аутономне покрајине;
- 2) израду и реализацију програма и пројеката развоја ловства и унапређивања стања популација дивљачи и њених станишта у аутономној покрајини;
- 3) друге намене, у складу са Законом и општим актом аутономне покрајине.

Расподелу средстава буџетског фонда за развој ловства аутономне покрајине надлежни покрајински орган врши путем јавног конкурса.

Корисник ловишта дужан је да плаћа накнаду за коришћење ловостајем заштићених врста дивљачи, ради остваривања општег интереса и дугорочних циљева заснованих на принципима одрживог газдовања дивљачи.

Накнада за коришћење ловостајем заштићених врста дивљачи утврђује се у одговарајућем проценту од вредности планираног одстрела ловостајем заштићених врста дивљачи за текућу ловну годину, и то 5 % за ловишта посебне намене и 10 % за остала ловишта, осим вредности планираног одстрела фазана.

Средства остварена од накнаде за коришћење ловостајем заштићених врста дивљачи и од накнаде за ловну карту припадају Буџетском фонду за развој ловства Републике Србије и буџетском фонду за развој ловства аутономне покрајине и уплаћују се на рачун прописан за уплату јавних прихода.

Средства остварена од наведених накнада у висини од 30 % припадају Буџетском фонду за развој ловства Републике Србије, а у висини од 70 % припадају буџетском фонду за развој ловства аутономне покрајине.

Министар надлежан за послове ловства на предлог Ловачке коморе Србије прописује висину накнаде за коришћење ловостајем заштићених врста дивљачи и висину накнаде за ловну карту.

Поред наведеног, као могући извори додатних накнада у ловству могу бити и средства која се обезбеђују у ловним активностима као што су ловни туризам, сајмови ловства и др, односно од других активности у ловиштима (наплата накнаде за издавање дозвола посетиоцима ловишта који желе да се баве посматрањем птица, фотосафаријем, обиласком ловишта у едукативне сврхе и сл).

Ради унапређивања заштите и гајења дивљачи обезбеђују се и подстицајна средства у буџету Републике Србије и у буџету аутономне покрајине.

Подстицајна средства која се обезбеђују у буџету Републике Србије користе се у складу са Програмом унапређивања заштите и гајења дивљачи за ловну годину који доноси министарство надлежно за послове ловства, односно програмом унапређивања заштите и гајења дивљачи за ловну годину за територију аутономне покрајине који мора бити у складу са наведеним програмом. Сагласност на Програм унапређивања заштите и гајења дивљачи за ловну годину даје Влада. Подстицајна средства се могу користити као кредитна средства или бесповратно.

7. АКЦИОНИ ПЛАН

Стратегија садржи и Акциони план за спровођење Стратегије развоја ловства Републике Србије за период 2014 – 2029. године, који чини њен саставни део.

Акциони план садржи мере за реализацију смерница Стратегије, индикаторе, рок, основне носиоце реализације, као и могуће изворе финансирања.

8. ЗАВРШНИ ДЕО

Ради унапређења стања у области ловства неопходно је континуирано праћење и оцењивање реализације дефинисаних смерница и мера за развој ловства и унапређивање стања популација дивљачи. На овај начин могући проблеми настали у спровођењу Стратегије могу се детаљније анализирати и може бити предложена њена ревизија у складу са реалним потребама у области ловства.

Ову стратегију објавити у „Службеном гласнику Републике Србије”.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. ПРАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ СТРАТЕГИЈЕ

Правни основ за доношење ове стратегије садржан је у члану 45. став 1. Закона о дивљачи и ловству („Службени гласник РС”, бр. 18/10) којим је прописано да Стратегију развоја ловства Републике Србије доноси Влада, за период од 15 година, као и у члану 45. став 1. Закона о Влади („Службени гласник РС”, бр. 55/05, 71/05 – исправка, 101/07, 65/08, 16/11, 68/12 – УС, 72/12 и 44/14) којим је прописано да стратегијом развоја Влада утврђује стање у области из надлежности Републике Србије и мере које треба предузети за њен развој.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ СТРАТЕГИЈЕ

Имајући у виду сложене промене и велике изазове са којима се суочавају ловостајем заштићене врсте дивљачи, као добро од општег интереса и ловство као делатност од општег интереса, уз чињеницу да ове промене неће остати без последица по стање животне средине и природних ресурса, по производне и економске ефекте сектора ловства и, изнад свега, по положај ловних радника, корисника ловишта, али и око 80.000 ловаца на територији Републике Србије, Министарство пољопривреде и заштите животне средине определило се да пред све актере, партнере и ширу јавност, изађе са својим виђењем развојне перспективе садржане у Стратегији развоја ловства Републике Србије за период 2014-2029. године (у даљем тексту: Стратегија).

Развојни циљеви и приоритети ове стратегије одређени су уз пуно уважавање принципа одрживог развоја и нове улоге ловства у економији и друштву садржане у мултифункционалном концепту развоја.

Овом стратегијом дефинисани су оквири политичких и институционалних реформи, као и основне смернице могућих извора финансирања за наредних 15 година. Предложене реформе ловне политике треба да допринесу стварању поузданог и атрактивног пословног амбијента у ловном сектору, обезбеде већу стабилност прихода како корисника ловишта, тако и саме државе.

Стратегија иницира дефинисање носиоца газдовања дивљачи и ловиштима, као и корисника ловишта на територији Републике Србије, у наредном периоду.

Стратегијом развоја ловства се одређују дугорочни циљеви, смернице и мере за развој ловства и унапређивање стања популација дивљачи, као и начин спровођења, у складу са привредним, друштвеним и културним развојем Републике Србије за период на који се доноси.

Стратегијом се посебно предлажу решења очувања биодиверзитета у постојећим екосистемима са циљем бриге за дивљач, очувања и унапређења генетског потенцијала, бројности и квалитета популација дивљачи уз примену одговарајућих мера планирања, одрживог газдовања и контроле.

Ова стратегија указује на нерешено системско решење мониторинга популација дивљачи и њихових станишта и предлаже стратешка опредељења која се односе на економске, заштитне и социјалне утицаје на коришћење ресурса. Такође, Стратегијом се уређују и економски ефекти искоришћења, циљеви и изазови одрживог коришћења дивљачи.

Припремом овог стратешког документа преузета је одговорност за реализацију постављених циљева, односно да српско ловство постане модеран и динамичан сектор заснован на стручности и континуираном развоју и усвајању актуелних знања и вештина из области ловства.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

Стратегија је тематски подељена у четири целине, и то:

1) значење одређених израза, као и уводна разматрања са основним информацијама о стратешком, правном и институционалном оквиру (приказани су домаћи и међународно признати правни акти и други стратешки документи од значаја за доношење Стратегије);

2) стање дивљачи и ловства у Републици Србији са расположивим подацима о бројности и просторном распореду, *swot* и *pest* анализу;

3) дугорочне циљеве, смернице и мере за развој ловства и унапређивање стања популација дивљачи, механизме имплементације Стратегије, индикаторе, финансирање у ловству;

4) Акциони план за спровођење Стратегије.

IV. ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ПОТРЕБНА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ СТРАТЕГИЈЕ

Оквир за финансирање Стратегије подразумева, поред одређених средстава буџета Републике Србије (подстицајна средства у складу са Законом о дивљачи и ловству), у основи сопствена средства – средства буџетских фондова за развој ловства, средства корисника ловишта, средства која обезбеђују правна лица која обављају послове којима се унапређује ловство, као и средства остварена по основу међународне сарадње на програмима, пројектима и другим активностима у релевантним областима, средстава претприступних фондова Европске уније, као и друге изворе у складу са законом, укључујући и буџете јединица локалних самоуправа, као и финансирање од стране различитих организација заинтересованих за унапређење и развој ловства у контексту остваривања друштвено-одговорног пословања.

Постојање буџетских фондова за развој ловства створило је основу за финансирање примене Стратегије кроз финансирање пројеката и програма за унапређење и развој ловства којима се реализују мере предвиђене смерницама Стратегије, а који се објављују на јавним конкурсима, које расписује министарство надлежно за послове ловства, односно покрајински орган надлежан за послове ловства.

Средства за спровођење ове стратегије у 2014. години обезбеђена су Законом о буџету Републике Србије за 2014. годину („Службени гласник РС”, бр. 110/13 и 116/14). У наредним годинама (2015 – 2029. године) средства из буџета за реализацију наведене стратегије обезбедиће се у оквиру лимита министарства надлежног за послове ловства опредељеног годишњом фискалном стратегијом, а у складу са билансним могућностима буџета.

V. ИЗЈАВА О ПРЕДВИЂЕНОСТИ СТРАТЕГИЈЕ ГОДИШЊИМ ПЛАНОМ РАДА ВЛАДЕ

Доношење Предлога стратегије предвиђено је Планом рада Владе за 2014. годину.